

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

## DIPLOMOVÁ PRÁCE

Dopravní výchova v rámci hodin tělesné výchovy

Traffic education in the kontext of physical education lessons

Michaela Koutná

Vedoucí práce: Mgr. Věra Kuhnová

Studijní program: Učitelství pro základní školy

Studijní obor: 1. stupeň

2016

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Dopravní výchova v rámci hodin tělesné výchovy vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 24. 6. 2016

.....

podpis

Ráda bych poděkovala vedoucí své diplomové práce Mgr. Věře Kuhnové za odborné vedení, vstřícnost a slova podpory.

Dále bych chtěla poděkovat svému tatínkovi za jeho morální podporu a trpělivost, kterou jsem při psaní práce a během celého studia potřebovala.

Velký dík patří strážníkům Městské policie Ústí nad Labem, kteří mi umožnili vyzkoušet si vytvořený projekt pro žáky 4. tříd.

## **ABSTRAKT**

Diplomová práce se zabývá problematikou dopravní výchovy v rámci hodin tělesné výchovy. Diplomová práce se skládá z teoretické a praktické části.

Teoretická část se věnuje objasnění pojmu dopravní výchova, seznamuje čtenáře s jejím významem a cíli. Dále se zabývá obsahem dopravní výchovy ve vzdělávacím systému ČR, zmiňuje se o výchovných projektech, dopravních hřištích a v neposlední řadě o tělesné výchově a jejím vlivu na účastníky silničního provozu.

Cílem praktické části je pomocí dotazníků zjistit, jak se školy věnují dopravní výchově, jestli zapojují prvky dopravní výchovy do hodin tělesné výchovy. Je zde vypracován i projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd na dopravním hřišti.

## **KLÍČOVÁ SLOVA**

dopravní výchova, RVP, dopravní hřiště, metody, realizace, dopravní bezpečnost, tělesná výchova, prevence

## **ABSTRACT**

The theoretical part aims to clarify the concept of Traffic Education and informs the readers of its importance and goals. Moreover, it deals with the capacity of Traffic Education in terms of the Czech educational system. At the same, it mentions the pedagogical projects, traffic playgrounds and also the physical education, which has an effect on road users.

The aim of the practical part is to find out, using the questionnaires, how much the schools pay attention to Traffic Education and whether the principles of traffic education are involved in P.E. classes. The practical part also includes a developed project for the fourth grades on teaching the traffic education on traffic playgrounds

## **KEYWORDS**

traffic education, Framework Educational Programme, traffic course, methods, realization, traffic safety, physical education, prevention

## Obsah

1	Úvod .....	8
2	Problém a cíl práce .....	9
2.1	Cíle práce .....	9
2.2	Problémy .....	9
2.3	Úkoly práce .....	9
3	Teoretická část .....	10
3.1	Dopravní výchova v primárním vzdělávání .....	11
3.1.1	Význam dopravní výchovy .....	11
3.1.2	Cíle dopravní výchovy .....	12
3.2	Systém dopravní výchovy v ČR .....	14
3.2.1	Mateřská škola .....	14
3.2.2	1. stupeň základní školy .....	15
3.2.3	2. stupeň základní školy .....	17
3.3	Dopravní výchova v RVP .....	17
3.4	Obsah učiva, cíle a očekávané výstupy dopravní výchovy na 1. stupni ZŠ .....	20
3.5	Vzdělávací a výchovné projekty podporující bezpečnost dětí na silnicích .....	25
3.5.1	BESIP .....	25
3.5.2	Policie České republiky .....	26
3.5.3	Projekt ALARM .....	27
3.5.4	Škoda hrou .....	27
3.5.5	Záchranný kruh .....	27
3.6	Formy a prostředky dopravní výchovy .....	28
3.6.1	Učebnice, pracovní sešity a propagačně výchovné materiály .....	29
3.6.2	Audiovizuální prostředky .....	30
3.6.3	Multimediální prostředky .....	30
3.6.4	Dopravní soutěže .....	31

3.6.5	Dopravní hřiště .....	31
3.7	Dopravní výchova v hodinách tělesné výchovy .....	33
3.7.1	Tělesná zdatnost .....	34
3.7.2	Reakční schopnosti .....	34
3.7.3	Koordinační schopnosti .....	35
3.7.4	Nácvik modelových situací .....	36
3.7.5	Hry s dopravní tematikou v hodinách tělesné výchovy.....	36
4	Praktická část.....	38
4.1	Charakteristika a postup práce .....	38
4.2	Dotazníkové šetření .....	38
4.2.1	Hypotézy.....	38
4.2.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	39
4.3	Projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti.....	49
4.3.1	Cílová skupina .....	49
4.3.2	Realizátor projektu .....	49
4.3.3	Konkrétní zaměření projektu .....	49
4.3.4	Formy provedení výuky .....	50
4.3.5	Popis jednotlivých lekcí .....	50
4.3.6	Zhodnocení projektu.....	55
5	Diskuse .....	56
6	Závěr.....	60
7	Seznam použité literatury .....	62
8	Seznam grafů .....	64
9	Přílohy .....	65

# 1 Úvod

Téma diplomové práce jsem si ne zvolila jen tak z nějakého důvodu. Dopravní výchova a sport mě doprovázejí již od malinka. Díky zaměstnání mého tatínka na dopravním hřišti a aktivnímu způsobu života naší rodiny. A obě věci spolu podle mě velmi souvisejí.

S dopravou se setkáváme téměř každý den, nejen cestou do školy, do práce, ale i při volnočasových aktivitách, jako je turistika, cyklistika aj. Stávají se z nás chodci, turisté, řidiči i spolujezdci a v těchto rolích musíme dodržovat určitá pravidla, abychom ochránili zdraví a život nejen náš, ale i těch ostatních. Podle statistik jsou nejohroženější skupinou právě děti, a proto je důležité budovat podvědomí o dopravním prostředí již od dětského věku. Já jsem se pohybovala na dopravním hřišti již od 7 let, kde jsem se naučila základy chování v dopravním prostředí. Sport či tělesná výchova mě naučila dodržovat a respektovat pravidla, rozvíjela mé pohybové schopnosti, které jsou nezbytné pro jízdu na kole, kolečkových bruslích či turistice.

Se zvyšující se hustotou silničního provozu a na základě statistik nehodovosti je nutné, aby se této problematice více věnovalo. Dnešní moderní doba, která sebou nese shon, stres, nedostatek času, nás vede k tomu, že se snažíme ušetřit každou vteřinu. Spolu s obrovským rozmachem automobilového průmyslu se toto vše promítá do silničního provozu. Jsme nepozorní, bezohlední, spěcháme, silnice jsou plné aut a bezpečný pohyb v tomto prostředí vyžaduje perfektní znalosti z oblasti bezpečnosti silničního provozu. Je důležité, aby děti měli chování v dopravním prostředí již zautomatizované a pevně zakotvené. Bohužel z mých zkušeností přicházejí děti z domova a ze školy nepřipravené účastnit se silničního provozu. Přisuzuji to tomu, že dnešní moderní doba nedává rodičům čas věnovat se natolik svým dětem a ve škole je dopravní výchova nepovinným předmětem a záleží na škole, jak se k této problematice postaví. Podle mě školy dopravní výchovu podceňují, neuvědomují si důležitost dopravního hřiště, které je místem prvotních zkušeností v dopravních situacích, kde je možné ještě chybovat.



## **2 Problém a cíl práce**

### **2.1 Cíle práce**

Cílem této diplomové práce je zmapovat, jestli učitelé zařazují dopravní výchovu do hodin tělesné výchovy. Zjistit, jak jsou žáci připraveni vstoupit do rolí cyklistů, chodců zkrátka aktivních účastníků silničního provozu. A v neposlední řadě vytvořit projekt výuky dopravní výchovy na dopravním hřišti a tím ukázat, že kvalitní výuka dopravní výchovy má vliv na zvyšování právního vědomí dítěte.

### **2.2 Problémy**

1. Přikládají učitelé dostatečnou důležitost výuce dopravní výchovy?
2. Objevují se prvky dopravní výchovy v hodinách tělesné výchovy?
3. Dají se použít do tělesné výchovy nějaké hry s dopravní tematikou?
4. Vědí žáci, jak se mají správně a bezpečně chovat v silničním provozu?

### **2.3 Úkoly práce**

1. Sepsání teoretické části, která je důležitá k lepšímu pochopení dané problematiky.
2. Vytvoření dotazníku, díky kterému se pokusím zjistit, jestli se objevuje dopravní výchova v hodinách tělesné výchovy a zjištění dalších informací ohledně výuky dopravní výchovy na základních školách.
3. Vyhodnotit zjištěné informace.
4. Z těchto informací vyvodit závěry.
5. Vytvořit projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti.

### **3 Teoretická část**

V teoretické části se zabývám pojmy, které jsou důležité vymezit, abychom tomuto tématu lépe porozuměli. Zaměřím se především na objasnění pojmů jako dopravní výchova, která vychovává z žáků správné účastníky silničního provozu, dále popisuji její význam a cíle, jak je uchopena v rámcovém vzdělávacím programu, její obsah, jednotlivá období, očekávané výstupy. Dále se zmiňuji o výchovných projektech, které podporují dětskou bezpečnost na silnicích, o dopravních hřištích a v neposlední řadě o tělesné výchově, tělesné zdatnosti a jejím vlivu na žáky jako účastníků silničního provozu.

### **3.1 Dopravní výchova v primárním vzdělávání**

Definice dopravní výchovy není úplně jasně stanovena. Touto problematikou se zabývá více institucí, a každý ji popisuje z trochu jiného hlediska. Někdo se zaměřuje na její obsah, píše, čeho by měla být součástí, proč je důležitá, ale i přesto můžeme tento pojem přesněji vymezit.

Josef Votruba (1994, s. 9) definuje dopravní výchovu takto: „Dopravní výchova je příprava dětí na bezpečný pohyb v silničním provozu. Dopravní výchova je však také příprava dětí na jejich budoucí roli řidičů motorových vozidel.“

„Dopravní výchova jako prostředek postupné eliminace závažných dopravních nehod a úrazů jejich účastníků je organickou součástí teorie výchovy, v níž explikuje zákonitosti pedagogické psychologie.“(Stojan, 2007, s. 14)

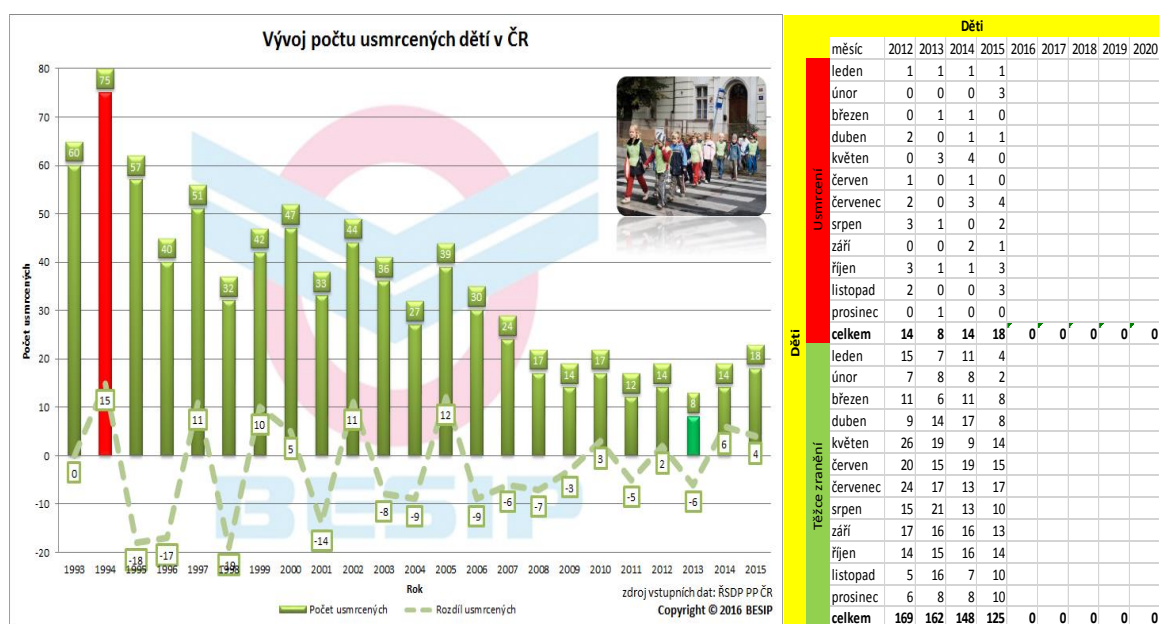
Tyto dvě definice jsou podle mého názoru nejvhodnější, protože autoři berou v potaz nejen znalosti, ale i morální a volní vlastnosti, na které dopravní výchova působí. Bezpečí dětí nezávisí jen na znalostech pravidel provozu, ale i v uvědomování si rizik, umění předvídat, předcházet nebezpečným situacím a v neposlední řadě přijetí odpovědnosti nejen sami za sebe.

Dopravní výchova je tedy z výchovně – vzdělávacího hlediska velmi důležitá. Kvůli věkovým zákonitostem, rozmachu dopravních sítí a modernizaci dopravních prostředků se jedná o proces celoživotní. Od prvních dětských krůčků až po řízení kol, motorek, aut či jiných dopravních prostředků. A čím dříve budeme znalosti a vědomosti o dopravě rozvíjet, tím lépe budou připraveni do rolí, které je v životě v provozu čekají.

#### **3.1.1 Význam dopravní výchovy**

Dopravní výchova je v podstatě novým problémem, kterým je potřeba se vážně zabývat. Zvláště v dnešní době, kdy se každoročně zvyšuje počet dopravních nehod a tím i počet osob při těchto nehodách zraněných či usmrcených. Lidé si už neumí svůj život bez dopravy představit. Obklopuje nás dennodenně. Ať už cestou do práce, do školy, za zábavou, když si venku hrajeme nebo pouze někam přecházíme. Jsme její součástí.

A právě nehodovost je jedním z důvodů, proč je na tuto problematiku kladen tak velký důraz. Když nahlédneme do podrobné statistiky dopravní nehodovosti dětí, zjistíme, že se nejedná o malá čísla. Sice se počet usmrcených dětí snižuje, ale počet těžce zraněných není zrovna nejnižší. A nám jde o to, abychom uchránili nejen život dětí, ale i jejich zdraví.



Zdroj: <http://www.ibesip.cz/data/web/soubory/statistika/nsbsp-2011-2020/tematicke-analyzy-2015/deti.pdf> [cit. 2016-05-24].

Dalším důvodem je to, že kvalitní výukou můžeme rizikům předcházet. Jestli chceme děti před těmito riziky ochránit, je důležité se seznámit se všemi možnými důsledky. A toho lze nejjednodušeji dosáhnout pomocí povinné školní docházky, kde můžeme na žáky systematicky působit a ovlivnit je.

Nepostradatelnou součástí je i to, abychom u dětí rozvíjely jejich morální vlastnosti. Není to jen o tom znát pravidla a předpisy, ale umět se ve správnou dobu rozhodnout, zareagovat, vědět proč to vlastně dělám, proč je to pro mě důležité. Potřebují vědět, co znamená slovo zodpovědnost, svědomitost, čím vším vlastně do dopravy zasahují a jak moc ji jako jedinci ovlivňují. A nejen tomu kvalitní dopravní výchova napomáhá.

Význam tedy spočívá v tom, že návyky, které si osvojíme a upevníme již v mládí, ovlivňují naše jednání po celý další život.

### 3.1.2 Cíle dopravní výchovy

Tato kapitola se zabývá tím, čeho bychom chtěli u dětí docílit, co všechno by měly znát, jde nám o vypěstování odpovědných návyků dětí v každé situaci, se kterou se mohou setkat v silničním provozu. Obecně nám jde o to, z žáků vychovat takové jedince, kteří se umí správně a bezpečně chovat v silničním provozu.

V dnešní době záleží na učitelích jakou váhu a důležitost tomuto tématu dají. Jelikož není dopravní výchova povinným předmětem, je naplňování cílů na školách rozdílné. Spoléhá se na to, že učitel si sám uvědomuje důležitost této výchovy a bude ji propojovat do ostatních předmětů. Jenže ne každý učitel je s tímto tématem ztotožněn a má k němu nějaký vztah, takže můžeme předpokládat, že úroveň znalostí a dovedností žáků se bude na školách určitě lišit. Lucie Límová (2006) ve své knize píše, že ve většině vyspělých států patří dopravní výchova do celkového výchovného systému ať už do povinných předmětů či jsou součástí jiných předmětů a učitelé jsou na tento systém speciálně školeni. To u nás bohužel nefunguje, učitelé se musí sami v tomto směru individuálně vzdělávat.

Lucie Límová (2006, s. 8) charakterizuje základní cíle dopravní výchovy takto:

- Pochopení funkce dopravy jako řízeného systému vymezeného zákonnými normami.
- Formování mravního vědomí a jednání ve smyslu morální a právní odpovědnosti chůze a jízdy v provozu na pozemních komunikacích.
- Osvojení zásad bezpečného chování a jednání v provozu dle zákonných norem jako chodec, cyklista nebo jiný účastník tohoto provozu (např. spolujezdec)
- Zvládnutí techniky chůze a jízdy na jízdním kole.
- Pochopení významu technického stavu a údržby vozidel pro bezpečnou jízdu v provozu na pozemních komunikacích a praktické zvládnutí základních úkonů údržby jízdního kola.
- Zvládnutí základních taktických prvků chůze a jízdy v provozu na pozemních komunikacích.
- Znalost technických podmínek dopravy a zařízení ovlivňující bezpečnost provozu na pozemních komunikacích.
- Pochopení významu role policistů pro bezpečný a plynulý provoz na pozemních komunikacích.

Josef Votruba (1994, s. 10) ve své metodické příručce také zpracoval cíle dopravní výchovy a mimo výše uvedené cíle ještě uvádí, že by žáci měli pochopit příčiny nesprávného chování a jednání chodců a řidičů, příčiny dopravních nehod a jejich morálních, materiálních, sociálních a právních důsledků. Dále pochopit význam dopravy a jejího dalšího rozvoje v souvislosti s ochranou životního prostředí a osvojení si základních dovedností při poskytování první pomoci raněným při dopravní nehodě.

Cíle dopravní výchovy se v odborné literatuře téměř neliší. Důležité je, aby se učitelé s těmito cíli seznámili a pomocí nich žáky vedly správným směrem. Vždyť učitel má na žáky v období prvního stupně základní školy obrovský vliv. Je to poslání, ve kterém se zaměřuje na péči o budoucí generace. Učitel by měl uplatňovat svou autoritu, ale zároveň být žákům příkladem, ukazovat jim cestu a předávat své zkušenosti. Proto je důležité svou odbornost v tomto směru nepodceňovat, jelikož můžeme ovlivnit nejen jeden dětský život.

## **3.2 Systém dopravní výchovy v ČR**

Dopravní výchova je jednou z nejdůležitějších částí zajištění bezpečnosti dětí na pozemních komunikacích. Provádí především preventivní činnost v oblasti bezpečnosti a plynulosti provozu na pozemních komunikacích v souladu se zákonem 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změně některých zákonů.

Na dopravní výchově dětí se různými způsoby podílí řada činitelů (Votruba, 1994, s. 12). Jedná se vlastně o systém celoživotního dopravního vzdělávání, do kterého jsou zapojeny rodiny, školy, nevládní organizace, autoškoly, policie, obce, kraje a veškeré hromadné sdělovací prostředky.

Dopravní výchova se podle způsobu výuky a věku dětí rozděluje nejčastěji takto:

- Dopravní výchova v mateřských školách
- Dopravní výchova pro 1. stupeň základní školy
- Dopravní výchova pro 2. stupeň základní školy

### **3.2.1 Mateřská škola**

V předškolním věku (3 - 6 let) se u dětí začínají měnit tělesné a pohybové funkce, poznávací procesy a dítě rozvíjí svoje citové a společenské návyky. Mají větší zájem o pohyb, který je v tomto věku už stabilnější, jistější a koordinovanější. Dítě má v tomto věku chuť objevovat svět, je zvědavé, chce si hrát a učit se novým věcem. Proto je v těchto letech důležité začít s výukou dopravní výchovy.

V mateřských školách, které navštěvují děti předškolního věku, probíhá učení prostřednictvím her a dalších činností. Dopravní výchova těchto dětí se uskutečňuje nenásilnou formou pomocí skládaček, omalovánků, videokazet, knížek pro děti a rodiče, pořadů v médiích, motivačními předměty a v neposlední řadě vycházkami po okolí a tematickými hrami v prostorách školky.

*„Je třeba ustoupit od dřívějších metod, kdy se děti učily znát a jmenovat dopravní značky. Je nutné přejít na novější a modernější metody, které vycházejí z poznání a potřeb dítěte. Děti se musí seznamovat s dopravním prostředím v reálném prostředí a v reálném čase. Dítě v předškolním věku má abstraktní vnímání na velmi nízké úrovni, proto znalost pojmenování dopravních značek, znalost barev semaforu a znalost pravé a levé ruky nedělá z dítěte bezpečného účastníka provozu na pozemních komunikacích. Je nutné dítě učit myslet a rozvíjet tzv. dopravní smysl, který je založený jen na vnímání skutečných situací a adekvátních reakcích na ně.“ (Límová, 2006, s. 15)*

Dítě vnímá učení touto cestou jako hru a díky tomu získává vědomosti a zkušenosti z dopravní výchovy, které vedou k vytváření správných návyků vzhledem k okolí a k lidem. Na základní škole už není tolik času a možností vyjít s dětmi na vycházku jako ve škole mateřské, proto je důležité tohoto prostoru co nejvíce využít a předávat znalosti ohledně dopravní výchovy především prakticky za použití prostorů a okolí školky.

Cíle dopravní výchovy v mateřských školách definuje Stojan (2007, s. 113 – 114) takto:

- rozvíjet u dětí obratnost, pohotovost a překonání strachu z neznámého
- vést děti ke správnému chování chodce v dopravě, (...)
- vypěstovat u dětí návyk správné a pohotové reakce na světelné a zvukové signály, znát význam signálů příslušníků policie při řízení křižovatky
- vést děti k používání prostoru pro chodce (krajnice, chodník, přechod)
- učit děti správnému a ohleduplnému chování v dopravních prostředcích, především při vystupování a nastupování
- učit děti orientovat se v základních dopravních značkách (...)

### **3.2.2 1. stupeň základní školy**

Dítě se v tomto věku (7 – 11 let) pohybuje na pozemních komunikacích nejčastěji jako chodec, spolujezdec v automobilu, cyklista a jako jezdec na in-line bruslích, skateboardu nebo koloběžce. „Má-li škola připravit žáky pro život, musí je především naučit, jak si život zachovat.“ (Límová, 2006, s. 21)

„Je nutné mít stále na zřeteli okolnost, že dopravní výchova není samostatným vyučovacím předmětem. Je součástí výchovně vzdělávacího procesu a její obsah je probírán ve vyučovacích hodinách jiných učebních předmětů.“ (Límová, 2006, s. 5)

Obsah dopravní výchovy dětí školního věku je sice obsažen v závazném dokumentu Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání, ale závisí také na tom, jaký přístup a vztah má daný pedagog k dopravní výchově. Cílem tohoto období je zdokonalit dosavadní znalosti, které si děti nesou z rodiny a ze školky a mimo jiné i nové poznatky získat. Například se zdokonalují v dopravních značkách, vysvětlují si složitější křižovatky, seznamují se s povinnou výbavou jízdního kola a bezpečnou jízdou na něm. Výhodou pro tuto výchovu jsou vybudovaná dětská dopravní hřiště, která mají školy možnost navštívit. Podle Límové (2006, s. 23) děti prostřednictvím výcviku na dětském dopravním hřišti získávají potřebnou jistotu pro samostatný pohyb ve skutečném provozu. Je to pro ně zpestření od běžné výuky, zdokonaluje a prohlubuje smyslové vnímání. Co si dítě zažije a vyzkouší, lépe si pak zapamatuje.

Podle Límové (2006, s. 21 – 22) je cílem dopravní výchovy na 1. stupni základní školy naučit žáka:

- prakticky uplatňovat obecné zásady účelného a bezpečného chování i jednání účastníka provozu na pozemních komunikacích – chodce a cyklisty
- uvědomovat si vlastní postavení a uplatňovat v praxi základní principy taktiky pohybu v provozu na pozemních komunikacích
- samostatně používat prostředky hromadné dopravy osob a dodržovat základní ustanovení pro jejich používání
- znát obecné příčiny nesprávného chování a jednání chodců
- uvědomovat si odpovědnost za vlastní chování a jednání v dopravním provozu
- chápat význam dobrého technického stavu vozidla a jeho udržování (...)
- uvědomovat si odlišné možnosti jízdy a zastavení na suché, mokré, zledovatělé vozovce
- projevovat uvědomělou kázeň a ohleduplnost k ostatním účastníkům (...)
- umět přivolat pomoc při dopravní nehodě a znát zásady první pomoci v podmínkách, které odpovídají jeho schopnostem a možnostem



- uvědomovat si význam řízení provozu včetně činnosti dopravní policie a plně je respektovat

### **3.2.3 2. stupeň základní školy**

Děti, které navštěvují druhý stupeň základní školy, jsou ve věku 12 – 15 let. V tomto období dochází k dospívání, ke změně chování a myšlení. Projevuje se u nich emoční nestabilita, přecitlivělost, rozladěnost a můžeme tedy jen odhadovat, jak se v konkrétní situaci zachovají. Začínají nad věcmi více přemýšlet, uvažovat co by ... kdyby. Proto je důležité v systematické výuce pokračovat a i nadále je směřovat tou správnou cestou.

Dopravní výchova 2. stupně základní školy (5. – 9. třída) tedy čerpá z nabytí zkušeností dětí z 1. stupně základní školy a tyto vědomosti doplňuje a rozšiřuje. Učitelé by se měli více zaměřit na poskytnutí první pomoci, zdokonalení se v pravidlech silničního provozu, technice jízdy na kole, pěstovat v nich ukázněnost, soustředěnost, ohleduplnost a především uvědomění si toho, že jsou součástí provozu a že nesou odpovědnost nejen za sebe, ale i za ostatní.

Žák druhého stupně by měl podle Límové (2006, s. 51 – 52) umět:

- chápat dodržování zásad účelného a bezpečného chování a jednání (...) jako svoji základní povinnost, uplatňovat tyto zásady v souvislostech morální a právní odpovědnosti
- znát příčiny i důsledky nesprávného chování a jednání chodců a řidičů a snažit se jim předcházet
- uvědomovat si odpovědnost za vlastní chování a jednání v provozu (...)
- umět přivolat pomoc při dopravní nehodě a znát zásady poskytování první pomoci v podmínkách, které odpovídají jeho schopnostem a možnostem
- znát zásady údržby jízdního kola a prakticky je ovládat
- znát negativní vlivy dopravy na životní prostředí
- respektovat řízení provozu dopravními značkami, světelnými signály, jinými zařízeními a pokyny dopravní policie a uvědomovat si jejich význam

## **3.3 Dopravní výchova v RVP**

Díky školské reformě jsou v současné době vytvářeny kurikulární dokumenty na dvou úrovních – státní a školní.

Na státní úrovni jsou zpracovávány rámcové vzdělávací programy (RVP) pro jednotlivé obory vzdělání. Tyto programové dokumenty konkretizují obecné cíle vzdělávání, specifikují klíčové kompetence důležité pro rozvoj osobnosti žáků, vymezují věcné oblasti vzdělávání a jejich obsahy, charakterizují očekávané výsledky vzdělávání a stanovují rámce a pravidla pro tvorbu školních vzdělávacích programů, včetně učebních plánů.<sup>1</sup>

Na školní úrovni se zpracovávají školní vzdělávací programy (ŠVP), které si každá škola a školka vytváří sama. Jedná se o učební dokument, který umožňuje školám odlišit se od ostatních, mohou si v něm interpretovat své vlastní vzdělávací záměry, pomáhá při mezipředmětové výuce a může jim pomoci i při stmelování pedagogického sboru. Důležité ale je, že musí vycházet z obecných vzdělávacích cílů a klíčových kompetencí Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání.

Rámcový vzdělávací program je rozdělen do devíti oblastí:

- Jazyk a jazyková komunikace
- Matematika a její aplikace
- Informační a komunikační technologie
- Člověk a jeho svět
- Člověk a společnost
- Člověk a příroda
- Umění a kultura
- Člověk a zdraví
- Člověk a svět práce

Každá z těchto oblastí si klade nějaké obecné cíle, jakými způsoby žáka vést k tomu, aby docházelo k rozvoji jeho klíčových kompetencí. Obsah těchto oblastí je tvořen očekávanými výstupy a učivem. Pro lepší orientaci a konkretizaci je obsah členěn do dvou oblastí, a to: 1. období (1. – 3. ročník) a 2. období (4. – 5. ročník). **Očekávané výstupy** jsou situované do reálného prostředí, učitelům pomáhají určit, co by měl žák na konci daného období zvládat. Př. Píše správné tvary písmen a číslic. **Učivo** pomáhá dosahovat

---

<sup>1</sup>Národní ústav pro vzdělání [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy>

očekávaných výstupů, jedná se o témata, která jsou doporučena školám k rozvoji klíčových kompetencí.

**Klíčové kompetence** představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti. (...) Smyslem a cílem vzdělávání je vybavit všechny žáky souborem klíčových kompetencí na úrovni, která je pro ně dosažitelná, a připravit je tak na další vzdělávání a uplatnění ve společnosti.<sup>2</sup>

Jak jsem již výše zmiňovala, dopravní výchova není samostatným vyučovacím předmětem, takže záleží na školách kam a v jakém rozsahu dopravní výchovu do svého ŠVP zařadí. V současné době se dopravní výchova asi nejvíce promítá do oblasti Člověk a jeho svět a Člověk a jeho zdraví. Některé školy vyučují dopravní výchovu v rámci projektového dne, jiní se jí snaží propojit do co nejvíce předmětů. Opět nám z toho vychází to, že záleží na každé škole a každém učiteli, jak se s touto problematikou popere. Jakou tomu dají váhu a důležitost a jak moc si troufnou v tomto ohledu děti vzdělávat. Podle mého názoru lze dopravní výchovu integrovat do všech vzdělávacích oblastí.

V českém jazyce se může dopravní výchova vyskytnout v mnoha situacích. Např. při vysvětlování významu slov (silniční doprava); vztahy mezi slovy (slova nadřazená, podřazená – dopravní prostředky – auto, autobus, vlak; antonyma – rychle x pomalu, bezpečný x nebezpečný; synonyma – automobil, auto, vůz. Můžeme zařadit i do slohové výchovy, kde popisují výbavu kola, správné chování v provozu, dopravní značky, vyprávějí o cestě do školy, o výletě dopravním prostředkem aj. V literatuře můžeme předkládat texty s dopravní tematikou (pohádky, básničky, odborné texty aj.)

V matematice můžeme v nižších ročnících počítat místo koleček autíčka, zadávat slovní úlohy s dopravní tematikou, rozpoznávat tvary dopravních značek a v matematice prof. Hejného prohlubovat prostředí Autobus.

V dnešní době existuje spousta počítačových programů s dopravní tematikou, na internetu jsou volně dostupné výukové materiály. Např. škoda hrou, kde se žáci můžou vydat s kresleným Tomíkem na výlet na kole. Takže hodina informačních technologií je

---

<sup>2</sup>Národní ústav pro vzdělání [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: [http://www.nuv.cz/uploads/RVP\\_ZV\\_2016.pdf](http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf)

může i velmi bavit. Není určitě na škodu žáky seznámit s webovou stránkou [idos.cz](http://idos.cz), kde se naučí hledat vlakové i autobusové spoje po celé ČR a místního dopravního podniku.

Předmět člověk a jeho svět je této problematice nejvíce otevřen. Žáci si zde povídají o svém bydlišti, cestě do školy, procházejí si okolí školy, kde je bezpečné se pohybovat, přecházet, pomohou se zde bavit o povoláních (řidič, policista, hasič, strojvedoucí aj.), ukázat si silniční provoz v čase, jak to vypadalo dříve, jak se provoz mění, vznik nových dopravních prostředků aj., můžou si vysvětlit, jaké jsou silnice, zpevněné, nezpevněné, jak ovlivňuje jízdu počasí, povětrnostní podmínky, jaký má vliv doprava na životní prostředí. Může se objevit v uvědomování si zodpovědnosti za svoje zdraví, dodržování pravidel bezpečného chování, vysvětlení si, jak se zachovat při dopravní nehodě aj.

Při hudební výchově můžeme žákům pouštět zvuky složek záchranného systému (policie, hasiči, sanitka), zpívat písně s dopravní tematikou. Ve výtvarné výchově a pracovních činnostech můžeme vyrábět dopravní značky, kreslit dopravní prostředky, mapu okolí, schéma sítě linek.

V tělesné výchově lze zapojovat teorii do praxe. Můžeme vytvářet modelové situace přecházení přes přechod, pravidla chůze na chodnících a vozovce aj. Důležité je, že u žáků rozvíjíme potřebné pohybové schopnosti jako je obratnost, vytrvalost, trénujeme reakci a při hrách dodržování daných pravidel.

### **3.4 Obsah učiva, cíle a očekávané výstupy dopravní výchovy na 1. stupni ZŠ**

Metodický portál [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz) předkládá materiál MŠMT, který je návrhem pro rozložení učiva dopravní výchovy na 1. stupni ZŠ. Dokument je rozdělen do pěti let povinné školní docházky. Za každý ročník je stanoven cíl výuky, jaké očekávané výstupy by měly být naplněny a jakým učivem těchto výstupů můžeme dosáhnout. Dopravní výchova je na prvním stupni členěna do dvou základních témat. V 1. – 3. ročníku se probírá téma chodec, protože se děti v tomto věku pohybují v provozu především jako chodci a ve 4. – 5. ročníku je vyučováno téma cyklista, protože v tomto věku již smí děti samy bez doprovodu dospělého vstoupit na vozovku jako řidiči bezmotorového vozidla.

## 1. ročník

V prvním ročníku je cílem žáky seznámit se silničním provozem, povídají si o správném chování v provozu, jaké musí dodržovat pravidla v silničním provozu a nejdůležitějším bodem je seznámení se s okolím školy, protože někteří žáci už i prvních ročníků docházejí a odcházejí ze školy sami. A většina škol se nachází v blízkosti frekventovaných silnic a nepřehledných přechodů. Proto je nezbytné ukázat si bezpečnou cestu do školy, díky které můžeme nehodám a zraněním předejít.

Očekávaným výstupem tohoto období je umět se správně chovat na chodníku a silnici, naučit se bezpečně přecházet vozovku, rozlišit, které místo si může zvolit pro hru, vědět, jaké pravidla musí dodržet při cestování autem a v neposlední řadě používat bezpečnou cestu do školy.

Učivo 1. ročníku je rozděleno do sedmi menších podtémat, které souvisejí s cíli a očekávanými výstupy. **Silniční provoz** – říkají si, kdo všechno do něj patří, že se nejedná jen o dopravní prostředky, ale že i oni jako chodci či spolujezdci jsou jeho součástí. Seznamují se s hlavními pojmy, které se v provozu vyskytují (chodník, zábradlí, přechod, podchod aj.) **Chodník** – vysvětlují si, že i při chůzi na chodníku existují nějaká pravidla, že nemůžou běhat, kde se jim zlíbí aj. **Silnice** – získávají znalosti v tom, co se na silnicích může stát, co vše se po ní může pohybovat, jaké nebezpečné situace na ni mohou nastat, především si říkají, po které straně se na silnici smí chodit a jak jejich viditelnost ovlivní reflexní prvky. **Místo pro hru** – zde jde o to, ukázat dětem bezpečná místa kde si mohou hrát, ukázat si kam by neměly vůbec vstupovat, kde jim může hrozit nebezpečí, i když to tak nevypadá. **Přecházení** – zde je důležité dětem vštěpovat, že bezpečně můžou přecházet jen po přechodu pro chodce či při využití podchodu a nadchodu. Není-li však v blízkosti ani jedno z těchto míst, vysvětlí si pravidel, co nejbezpečnějšího přecházení (přecházet vždy nejkratším směrem, rozhlédnutí, setkání pohledů chodce a řidiče aj.). **Cestování** – zde se děti dozvídají, co musejí udělat při jízdě v autě, kdy se připoutat, kdy použít autosedačku, jak a kdy do auta bezpečně nastoupit a vystoupit z něj. **Cesta do školy**-zde je dobré seznámit se s okolím školy, ukázat si, jaké nástrahy je mohou při cestě do školy potkat, jak se jim bezpečně vyhnout.

## 2. ročník

V druhém ročníku se navazuje na látku probíranou v 1. ročníku. Cílem tohoto období je vést žáky k pochopení, proč je důležité umět se správně v silničním provozu chovat, vést

je k ohleduplnosti, k uvědomění si toho, co vše se může stát, jaké nebezpečí je může potkat, jaká rizika sebou nesprávné chování nese.

Očekávané výstupy se rozšiřují o to, jak se chovat na stezkách pro chodce, žáci rozeznávají první dopravní značky, umí překonávat silnici se světelnými signály, znají základní pravidla správného cestování dopravními prostředky.

Vzhledem k učivu se nám **silniční provoz** rozšiřuje o vztahy mezi jednotlivými účastníky silničního provozu, k **chodníku** se přidává stezka pro chodce, kde se učí, jak se mají na takových stezkách chovat, jak se značí, kdo na ně smí aj., **silnice** se rozšiřuje o krajnice a její nástrahy, **místo pro hru**, tam se učivo rozšiřuje o to, na čem se dá ještě jezdit (brusle, koloběžka, skateboard aj.) a mluví se o důležitosti ochranných prvků, jako jsou přilba a chrániče. K **přecházení** se připojují světelné signály, seznamují se s panáčky na semaforech, **cestování** – zde se děti seznamují s cestováním v různých dopravních prostředcích, jak se mají chovat při nastupování a vystupování, přidávají se vztahy mezi cestujícími, že je slušné pustit sednout starší osoby, že se chováme tiše a ohleduplně. Při **cestě do školy** se zaměřují na vnímání všemi smysly, soustředění se na to, co se kolem nich děje, jaké situace můžou nastat, a snažíme se, aby nad tím uměly přemýšlet.

### 3. ročník

V tomto ročníku se navazuje na témata, která se probírala v předchozích letech, hlavním cílem je uvědomovat si všechna rizika a nebezpečí, která číhají v silničním provozu a naučit se přemýšlet o věcech v souvislostech. Tímto ročníkem končí výchova z pohledu chodce, to ale neznamená, že už to v dalších ročnících neopakujeme a nepropojujeme. Na konci 3. třídy by měl být žák plně připraven pohybovat se v silničním provozu bezpečně jako chodec.

Co se týče dílčích výstupů, rozšiřují se o chování v obytné zóně, rozpoznávání základních dopravních značek, o přecházení mezi zaparkovanými auty, ovládání jízdy na bruslích, koloběžce a uplatňování bezpečného chování na zastávkách.

Učivo se od předchozích let moc nemění, více se upevňuje a prohlubuje. Přidává se správné přecházení mezi zaparkovanými vozy, přecházení po přechodu s jízdním kolem, pravidla chování na parkovišti a v obytné zóně.

Je důležité, aby učitelé období chodce nepodcenili, protože děti opravdu vstupují do silničního provozu nejdříve jako chodci. Je potřeba dát dětem pevný základ, od kterého se

později jako řidiči, cyklisté můžou odrazit. Protože kdo umí správně a bezpečně chodit v silničním provozu, může začít přemýšlet, jak by v provozu mohl i jezdit.

#### 4. ročník

Ve čtvrtém ročníku se otevírá druhá oblast výuky a to role cyklisty. Je to zařazeno právě sem, protože od 10 let smí děti jezdit samostatně v silničním provozu bez doprovodu dospělého. Cíle se od těch předchozích moc neliší, důležité je, aby si děti uvědomovaly, jaká rizika je mohou potkat v roli cyklisty. Každý musí být zodpovědný za svoje chování, zamyslet se nad tím, že už přímo zasahují do dopravy na silnicích, kde jim hrozí větší nebezpečí než na chodnících.

Očekávaným výstupem je umět popsat výbavu cyklisty a jízdního kola, prokázat, že se na kole umí bezpečně pohybovat, zná pravidla bezpečné jízdy a dokáže naplánovat jednoduchý cyklistický výlet.

Učivo je v této oblasti rozděleno také do sedmi podtémat, díky kterým je dosahováno cílů a výstupů. **Výbava jízdního kola a cyklisty** - zde se žáci seznamují s povinnou výbavou, proč je potřebná, jakou má funkci. Důležitým tématem je **způsob jízdy na jízdním kole**, kde by žáci měli předvést techniku jízdy, měl by dokázat, že se umí chovat ohleduplně a ukázněně. Žákům je přednášeno, že existují i **bezpečnější cesty** pro jízdu na kole, než je samotný městský provoz (stezky pro cyklisty, obytná zóna). Dalším stěžejním bodem je **cyklista na silnici** – zde se dozvídají, jak se za určitých situací správně zachovat, jak se chovat při snížené viditelnosti, jak dáváme znamení o změně směru jízdy, při objíždění, při zastavování, předjíždění, když chceme vjet do silnice, když přecházíme přes přechod pro chodce a zdokonalují se ve znalosti dopravních značek. Téma **cyklista na křižovatce** žáky seznamuje s jejími druhy, s pravidly přednosti v jízdě a kruhovým objezdem. Snaží se učit žáky samostatnosti při plánování **rodinného cyklistického výletu**, kde musí brát v potaz obtížnost trasy, délku, výbavu na cestu, znát pravidla jízdy skupin a umět posoudit nejen svou fyzickou zdatnost. V roli cyklisty jsou vystavováni většímu **ohrožení** než chodci, proto je musíme seznámit se zásadami správného chování v krizových situacích, jak by je měli řešit.

#### 5. ročník

V posledním ročníku prvního stupně je výuka zaměřena na komplexní opakování obou témat. U žáků dochází k upevňování a prohlubování znalostí jak v roli chodce, tak v roli

cyklisty. Usiluje se o zautomatizování návyků účastníka silničního provozu, o uvědomění si vztahů a závislostí mezi všemi účastníky. A okrajově se i nahlédne do první pomoci.

Podle MŠMT by měl žák na konci 5. ročníku ovládat<sup>3</sup>:

- rozezná účastníky silničního provozu a vztahy mezi nimi
- pozná nebezpečné situace a způsoby jejich řešení
- zvládá pravidla chůze po chodníku a stezkách a uplatňuje je
- uplatňuje bezpečné chování při chůzi po silnici
- používá reflexní doplňky pro svou dobrou viditelnost
- bezpečně přechází (bez přechodu, s přechodem, se světelnými signály, přes dvojpruh)
- bezpečně cestuje v hromadných dopravních prostředcích, chová se s respektem k ostatním cestujícím
- bezpečně cestuje autem, při jízdě v autě používá autosedačku a zádržný systém, zná význam a techniku poutání
- rozezná a využívá bezpečná místa pro hru, uplatňuje bezpečnou jízdu na koloběžce, in-linech atd.
- vnímá dopravní situaci všemi smysly, vyhodnotí ji a vyvodí správné závěry
- zná dopravní značky a jejich význam (stezka pro chodce, stezka pro cyklisty, podchod, nadchod, pěší zóna (...))

Jedná se o výstupy, které žáka provází již od prvního ročníku a nejvíce se na ně zaměřuje v prvním období, kde je řešeno téma chodec.

Z pohledu cyklisty by měl žák na konci 5. ročníku ovládat:

- popíše výbavu jízdního kola a její funkci
- charakterizuje postavení cyklisty v silničním provozu
- zvládá základní techniku jízdy na kole, (...), zvládá základní manévry (změnu směru jízdy, odbočování, předjíždění, objíždění, (...))
- volí bezpečnou trasu jízdy (zvládá jízdu přes křižovatku, včetně jízdy po kruhovém objezdu, včetně situací s dalšími účastníky provozu)

---

<sup>3</sup>Metodický portál RVP [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16447/podklady-k-vyuce-temat-dopravni-vychovy-v-zakladnich-skolach.html/>



- vnímá dopravní situaci všemi smysly (vyhodnotí ji a vyvodí správné závěry pro bezpečnou jízdu)
- ovládá základní postupy při před lékařské první pomoci
- žák zná dopravní značky a jejich význam (dálnice, jednosměrný provoz, příkázaný směr jízdy vpravo, hlavní pozemní komunikace)

Podle mého názoru je tento materiál velmi dobře zpracován, pomáhá učitelům orientovat se, co by za daný ročník měli žáci zvládat. Je to takový základní must, podle kterého by se měli učitelé řídit, ale není zároveň závazný. Každý učitel si k němu může přidat, co mu přijde důležité i v rámci regionu (tramvaje, lodní doprava, letiště, vlaky atd.) Jestliže učitel většinu těchto bodů s žáky probere, můžeme říci, že bude z teoretického hlediska do silničního provozu připraven. Nesmíme ale opomíjet i praktickou stránku této problematiky. Například výcvik na dětském dopravním hřišti, kde si můžou žáci veškerou teorii vyzkoušet v praxi.

### **3.5 Vzdělávací a výchovné projekty podporující bezpečnost dětí na silnicích**

V této kapitole se budeme zabývat projekty, které pomáhají a inspirují nejen učitele, ale i žáky a jejich rodiče. Jedná se o mimoškolní projekty, které se snaží ovlivnit veřejnost a působit na ni tak, aby docházelo k zvyšování bezpečnosti v silničním provozu. Jedná se o státní organizace, neziskové organizace a automobilové firmy. Cíle těchto projektů se neliší od cílů, které si klade škola. Jde jim především o to, naučit děti správně a bezpečně se pohybovat v silničním provozu a osvojit si jeho základní pravidla.

#### **3.5.1 BESIP**

Oddělení BESIP je součástí Ministerstva dopravy, které se snaží, mimo jiné, snížit počet usmrcených při dopravních nehodách, zvýšit význam silniční bezpečnosti ve společnosti a přispívá ke zvýšení efektivity dopravně výchovného působení ve školách. Oddělení BESIP provádí prevenci v oblasti bezpečnosti provozu na pozemních komunikacích v souladu se zákonem 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Ve své práci se soustřeďuje na prevenci lidí a to pomocí celostátních kampaní (Nemyslíš, zaplatíš!; Máme zelenou!; Domluvme se! Oblékáme hada Edu!; Bezpečně do školy!), pořádá soutěže (dopravní soutěž mladých cyklistů – základní kola jsou ve školách,

vítězové postupují na okres, kraj až do celostátního finále, je určena pro žáky 4. – 9. tříd), snaží se vydávat odborné, metodické a propagační materiály. V neposlední řadě rozšiřují informace o osvědčených postupech ve vyučování dopravní výchovy.

Jejich webové stránky jsou veřejné a veškeré informace jsou volně ke stažení. Ve složce dopravní výchova mají informace rozdělení podle věku dětí (co by měly znát, jaké učebnice existují), seznamují nás s důležitostí dopravního hřiště a nabízejí vyzkoušení testů, které si díky správným odpovědím můžeme rovnou zkontrolovat. Nezaměřují se pouze na prevenci dětí, ale své zkušenosti, rady a typy předávají řidičům, motocyklistům, cyklistům, chodcům, rodičům, seniorům a profesionálním řidičům. Na stránkách najdeme odkazy na zákony o silničním provozu, statistky nehodovosti, zajímavá videa a odkazy na projekty, které podporují.

### **3.5.2 Policie České republiky**

Policie České republiky vytvořila vzhledem k dopravní výchově dva projekty dlouhodobého celorepublikového významu. Jedná se o projekty „Zebra se za tebe nerozhledne!“ a „Ajaxův zápisník“ Cílem těchto projektů je zvyšovat právní vědomí již u dětí mladšího školního věku a preventivně na ně působit v roli chodce a dalších účastníků silničního provozu.

a) Zebra se za tebe nerozhledne! Jedná se o projekt, který je realizován již od roku 2007 a uskutečňuje se na 1. stupni základních škol. Akce se vždy koná na začátku školního roku a v jeho druhé polovině. Policisté navštěvují školy a dohlíží na to, jestli žáci správně přecházejí. Zároveň jim i připomínají pravidla bezpečného přecházení vozovky a upozorňují je na to, že chodec nikdy nemá úplnou přednost na přechodu pro chodce. Policisté za odměnu děti vybavují reflexními páskami a samolepkami.

b) Ajaxův zápisník – Jedná se o projekt, který je určený žákům 2. ročníku. Žáci dostávají pracovní sešit (zápisník), ve kterém se seznamují se zásadami správného bezpečného chování, dozvídají se o věcech, které je mohou ohrožovat. Vše je prezentováno zábavnou formou, žáky celým zápisníkem provází kreslený policejní pes Ajax. Sešit obsahuje 10 témat, na každý měsíc jedno. (Např. šikana, alkohol a drogy, pohyb v silničním provozu aj.)

### 3.5.3 Projekt ALARM<sup>4</sup>

Tento projekt vznikl pod záštitou ministerstva dopravy a zabývalo se jím centrum dopravního výzkumu. Tento portál si klade za cíl seznámit učitele, děti a ostatní instituce s návody a materiály, snaží se je moderním přístupem ovlivnit a nenásilnou formou je naučit bezpečnému pohybu v provozu. Projekt je rozdělen do čtyř oblastí (MŠ, 1. st. ZŠ, 2. st. ZŠ a SŠ) a nabízí za každou oblast zajímavé materiály, křížovky, pexesa, ale pomáhá i s metodikou a začleněním dopravní výchovy do výuky.

### 3.5.4 Škoda hrou<sup>5</sup>

Tento animovaný server vytvořila společnost Škoda auto a. s., aby propagovala důležitost vzdělávání v bezpečnosti dětí. Je zaměřený na žáky 1. stupně a cílem je zábavnou formou dětem předkládat rizikové situace, které je v provozu mohou potkat. Zajímavé na tomto serveru je to, že dětem ukazuje reálné situace formou her a příběhů, a nabízí jim možnosti, jak se zachovat. Výukovým serverem je opět provází animovaná postavička psa Alíka.

### 3.5.5 Záchranný kruh<sup>6</sup>

Jedná se o neziskovou organizaci, která vytvořila za podpory ministerstva vnitra animovaný multimediální kurz, který děti seznamuje s riziky silniční a železniční dopravy. Cílem tohoto kurzu je nenásilnou a zábavnou formou dětem předat znalosti z pravidel bezpečného chování v provozu. Kurzem provázejí dvě animované postavičky Zebra a Čára. Představují dětem řídicí středisko, kde si mohou vybrat různé situace z našeho každodenního života. Ve středisku se tedy objevují témata jako chůze po chodníku, cestujeme vlakem, dopravní značky, přecházení silnice, nebezpečí na železnici aj.

V každém tématu provází dítě jedna z postaviček, nejdříve jim vysvětluje za pomoci nějakého příběhu daná pravidla a na konci lekce je čeká nějaký zábavný úkol a test. Když test správně vyplní, získají písmenko do speciálního šifrovacího přístroje, jakmile získají

---

<sup>4</sup>ALARM [online]. [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.dopravnialarm.cz/>

<sup>5</sup>Škoda hrou [online]. [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.skodahrou.cz/>

<sup>6</sup>Záchranný kruh [online]. [cit. 2016-06-16]. Dostupné z: <http://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/pro-deti/dopravni-vychova.html>

všechna písmenka, otevře se jim bonusové kolo se speciálním dětským hřištěm. Příběhy jsou velmi pěkně graficky a zvukově zpracovány.

### **3.6 Formy a prostředky dopravní výchovy**

Dopravní výchova ještě není na českých školách vedena jako samostatný vyučovací předmět. Je sice od roku 2013 součástí Rámcového vzdělávacího programu, ale záleží na každé škole, jakým způsobem dopravní výchovu do učebních osnov zahrne. Výukových metod a forem je mnoho. Snahou učitelů by mělo být se v této nabídce umět orientovat, najít si pro sebe vhodný styl, kterým budou pozitivně ovlivňovat žákovi dovednosti a znalosti.

Didaktické prostředky rozděluje Stojan (2007, s. 178) do několika skupin:

- Vizuální
- Audiovizuální
- Multimediální
- Trojrozměrné

„Pedagog zabývající se dopravní výchovou může využívat mnoho forem práce s dětmi. Při této činnosti je účelné používat didaktické prostředky pro jejich názornost, upoutání větší pozornosti dětí, rozmanitost a při využívání výpočetní techniky také větší aktuálnost.“ (Stojan, 2007, s. 178)

Při vyučování dopravní výchovy bychom se měli co nejvíce přiblížit k reálnému životu. To znamená, že je vhodné používat co nejvíce praktických činností, propojené s kvalitním základem teorie. Ale jde tu o přístup učitele, na kterém závisí, jak kvalitní výuka bude. Bohužel v dnešní době nejsou na pedagogických fakultách budoucí učitelé v této problematice vzdělávání, takže chodí do zaměstnání nepřipraveni. A u mnohých ještě panuje trend, co není povinné, nebudu si tím přidělovat práci.

I když není na toto téma tolik odborné literatury, existuje mnoho prostředků, materiálů, které může učitel ve výuce použít. Nesmíme také opomenout nové a moderní metody a formy výuky, kterými učitel žáky motivuje k aktivní práci a může jimi oživit klasický styl formální výuky. V následujících kapitolách si ty základní představíme.

### 3.6.1 Učebnice, pracovní sešity a propagačně výchovné materiály

Jedná se o učební školní pomůcky, nejběžnější výukový materiál. Slouží žákům a učitelům jako informační zdroj, plní funkci poznávací a vzdělávací. Žáci se z ní mohou učit, vidí obsah a rozsah učiva, jsou vytvořené tak, aby plnily výchovné a vzdělávací cíle učebních osnov. V pracovních sešitech dochází k ověřování učiva, slouží k aktivizaci žáků, většinou se zaměřují na doplňování jevů a jsou obohaceny o zábavnou formu vyplňování (křížovky, spojovačky, hádanky aj.)

V současné době se na výrobě a vydávání většiny těchto učebních, metodických a propagačně výchovných materiálů podílí oddělení BESIPU. Například výborně metodicky zpracované učebnice *„Dopravní výchova pro 2. a 3. ročník základní školy, I. díl, chodec a Dopravní výchova pro 4. a 5. ročník základní školy, II. díl, cyklista.“* Tyto učebnice obsahují všechna témata, která jsou doporučovaná MŠMT. *„Dopravní výchova, učebnice pro 1. – 5. ročník základní školy“*, kterou vydalo v roce 2015 nakladatelství Fraus můžeme považovat za nejmodernější na českém trhu. Zpracované učebnice tímto nakladatelstvím jsou velmi žádané. Žáci jsou motivováni grafickým vzhledem, různými formy práce a zajímavými, promyšlenými otázkami.

Dalším zajímavým materiálem od BESIPU je knížka, *„Děti v dopravním provozu aneb o klukovi z počítače“* a *„Máme zelenou“*.(Příloha č. 1)Jedná se o zajímavé napínavé příběhy a písně, díky kterým se děti učí jak se správně chovat v silničním provozu.

Z propagačně výchovných materiálů určitě stojí za to zmínit letáček vytvořený Červeným křížem České republiky s názvem *„Máš jeden život...Dávej si pozor!“*, kterým provází kočka Bára a vysvětluje jim základní a nejdůležitější pravidla bezpečného chování v silničním provozu.(Příloha č. 2) Od BESIPU vyšla brožura s názvem *„Bezpečí dítěte v dopravě, pomocník a rádce rodičům“*, která je rozdělena do věkových období dětí. Cílem brožury je seznámení s nebezpečím hrozícím v jednotlivých věkových kategoriích.

Dobře zpracovaným materiálem jsou metodické příručky *„Cyklista potřebuje pomoc“*, *„Dopravní výchova v rodině“* a *„POLICIE a dopravní výchova dětí“*. Jedná se zhruba o 30stránkové edice, které se intenzivněji zabývají danou problematikou.

S nejlépe zpracovanými pracovní listy přišli Klára a Jan Smolíkovi a Andrea Koblasová. Těchto pracovních listů vytvořili mnoho a jeden díl věnovali dopravní výchově. *„Šimonovy pracovní listy 12, Dopravní výchova, Dej pozor, zajíci!“* Listy jsou plné omalovánek, příběhů a úkolů, kterými provází zbrklá postavička zajíce, která se

omylem ocitla ve městě a musí se naučit správnému a bezpečnému chování v provozu. Další dobře připravený pracovní sešit je od Ivy Novákové, který vytvořila ve spolupráci s Ministerstvem dopravy BESIP v roce 2015 s názvem „*Ferda v autoškole aneb Jak opičák k řidičskému průkazu přišel*“. V sešitě je zpracován příběh opičky, který děti připravuje k získání základů silničního provozu.

### **3.6.2 Audiovizuální prostředky<sup>7</sup>**

Myslím si, že velmi vhodným doplňkem výuky je používání audiovizuálních prostředků. Mně samotné se potvrdilo, že děti lépe vnímají problematiku dopravní výchovy za použití těchto materiálů, nežli nezábavné povídání a čtení z učebnic. Jako příklad uvádím DVD „*Na kole bez obav*“, 13dílný seriál o zákonitostech a pravidlech bezpečné jízdy na kole. Z videokazet mohu doporučit „*Chodíme a jezdíme*“ od ÚAMK za podpory Středočeského kraje. Tento materiál je často využíván k výuce na dopravních hřištích. Seznamuje se základními pravidly provozu na pozemních komunikacích.

Velmi kvalitním i mediálně známým materiálem jsou tzv. Besipky – videa k doplnění výuky. Některé díly jsou vysílány v České televizi. Tento videomateriál je ke stažení na stránkách BESIPU s odkazem: [www.ibesip.cz/cz/dopravní-výchova/zaci-zakladni-skoly/videomaterial-besip-videomaterial-besip-k-doplneni-vyuky-dopravni-vychovy](http://www.ibesip.cz/cz/dopravní-výchova/zaci-zakladni-skoly/videomaterial-besip-videomaterial-besip-k-doplneni-vyuky-dopravni-vychovy)

### **3.6.3 Multimediální prostředky**

Tyto prostředky se od audiovizuálních liší tím, že žáci nejen koukají na obraz a slyší zvuk, ale je jim nabízena i vlastní aktivita. Jedná se tedy o jejich kombinaci. „Moderní multimediální počítač nabízí obraz, zvuk a to hlavní – interakci. Dítě není pasivní posluchač ani divák, ale stává se součástí komunikačního systému.“ (Stojan, 2007, s. 184)

Jako jeden z příkladů si můžeme uvést již výše zmíněnou automobilovou společnost Škoda auto a. s., která na svých internetových stránkách vytvořila multimediální program Škoda hrou. Jedná se o výukový program, který se snaží formou her a příběhů upozornit na klíčové situace v silničním provozu a zamezit tak případnému nebezpečnému chování dětí v silničním provozu.

Druhým velmi zajímavým interaktivním výukovým program je od neziskové společnosti záchranný kruh, který se nazývá „Rizika silniční a železniční dopravy“.

---

<sup>7</sup> Příloha č. 3

Také Ministerstvo dopravy prostřednictvím BESIPU vydalo výukový program na CD „Dopravní výchova chodec cyklista“.

### **3.6.4 Dopravní soutěže**

Děti velmi oblíbená forma dopravní výchovy jsou různé soutěže, hry a závody, v nichž si žáci navzájem porovnávají své vědomosti a dovednosti. Nejznámější a nejvýznamnější dopravní soutěží je celorepubliková „Dopravní soutěž mladých cyklistů“, kterou vyhlašuje Ministerstvo dopravy ve spolupráci s MŠMT, PČR a ČČK.

Soutěž je určena žákům základních škol ve dvou kategoriích mladší (10 – 12 let) a starší (13 – 15 let). Cílem soutěže je také mimo jiné ověřovat znalosti žáků z oblasti bezpečnosti silničního provozu, technice jízdy a v první pomoci. Soutěž má 4 kola a to školní, okresní, krajské a celostátní).

Žáci prokazují znalosti v těchto disciplínách:

- test z pravidel silničního provozu
- praktická jízda podle pravidel silničního provozu
- jízda zručnosti – překážková dráha
- poskytování první pomoci
- orientace na mapě

Tato soutěž má svoji dlouhodobou tradici. Na organizaci jednotlivých kol soutěže se podílí složky místní samosprávy (hejtmani, starostové, primátoři, vedení policie), což je důkazem významu této soutěže. Náklady na organizaci hradí kraj, jednotlivé obce a města.

Další formy výuky jsou také besedy, při kterých dochází k bezprostřednímu setkávání a rozhovorům žáků s různými odborníky (dopravní policisté, učitelé autoškol), vycházky přímo zaměřené na dopravní výchovu (sledování a hodnocení silničního provozu v okolí školy).

### **3.6.5 Dopravní hřiště**

„Dopravní hřiště slouží k praktickému výcviku, aniž by dítě bylo ohroženo skutečným provozem“. (Volný, 1983, s. 42)

Je důležité, aby se s návštěvou dopravních hřišť začínalo již v předškolním věku, kdy se děti seznamují s bezpečným pohybem v silničním provozu, hlavně v roli chodce. Na dopravním hřišti je možnost vyzkoušet si pravidla bezpečného přecházení na přechodu pro

chodce bez ohrožení vozidly. Dále jsou děti upozorňovány na to, že silnice i chodník nejsou místem určeným ke hře.

V 1. až 3. třídě se rozšiřují znalosti a dovednosti chodce. Při praktickém výcviku se přidává používání přechodů za pomoci světelné signalizace, správné přecházení mimo přechod. Oproti předškolákům se na dopravním hřišti pohybují spolužáci na koloběžkách a tím chodce ohrožují. Tím se snaží žákům vyvolat reálné situace, které se vyskytují ve skutečném provozu. Vyučující neustále opravují chyby a vedou je ke správnému bezpečnému chování, což není v reálném provozu možné. Každá chyba v reálném prostředí mívá fatální následky.

Tím nejdůležitějším věkem při dopravní výchově jsou žáci 4. až 5. tříd. V tomto období žáci dosahují 10 let věku. Od tohoto věku se mohou samostatně za dodržení určitých podmínek pohybovat v silničním provozu jako cyklisté. A dopravní hřiště je ideální přípravou pro bezpečnou účast v silničním provozu. Žáci mají k dispozici jízdní kola, na kterých se pohybují na dopravním hřišti, kde lze navodit konkrétní reálné situace, které je mohou potkat v běžném silničním provozu. V teoretické části výuky lze tyto situace probírat, prohlížet obrázky, diskutovat o nich, ale nejučinnější je si tyto poznatky vyzkoušet v praxi.

Nejdeálnější variantou výuky dopravní výchovy na dopravních hřištích je poskytnutí komplexní výuky, tzn., že na dopravním hřišti je možnost teoretické výuky v odborně vybavených učebnách a zároveň možnost praktické výuky na hřišti s veškerým technickým zázemím. Další variantou je výuka teoretické části dopravní výchovy ve škole a praktická část se provádí na dopravním hřišti. K ideální variantě patří také to, že komplexní výuku provádí proškolený odborník, který má osvědčení vydané Ministerstvem dopravy.

Každý žák 4. třídy v Ústí nad Labem navštíví dětské dopravní hřiště 4 krát za školní rok. Časová dotace je tedy 4 lekce po dvou hodinách. V první lekci, která se koná v září, probírají žáci s lektorem základní teorii (dopravní značky, výbavu kola a cyklisty, pravidla silničního provozu aj.) Žákům je zadán vstupní test z dopravních značek a pravidel. Poté jim je promítnut videofilm s ukázkou správné jízdy na silnici. Při druhé návštěvě dochází k opakování z minulé lekce, přidává se téma křižovatek. Při vysvětlování křižovatek žáci používají pomocné materiály vydané BESIPem (pohyblivé kotouče s modelovými křižovatkami). Při třetí návštěvě začíná praktická část výuky. Žáci zkontrolují výbavu a technický stav kola před jízdou. Výuka se zaměřuje na bezpečné ovládání jízdního kola.



Při poslední návštěvě se třída rozdělí na dvě skupiny, z nichž jedna jde na dopravní hřiště a praktikuje a druhá skupina píše závěrečný test. Poté se obě skupiny vystřídají. Žáci, kteří uspějí jak v závěrečném testu, tak při jízdě na DDH získají „Průkaz cyklisty“.

Svůj projekt „Projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti“ budu realizovat na dětském dopravním hřišti Městské policie Ústí nad Labem. Toto hřiště je majetkem statutárního města Ústí nad Labem, které provozuje městská policie. Dětské dopravní hřiště je volně přístupné pro širokou veřejnost. Strážníci na tomto hřišti zabezpečují provoz, provádí údržbu a ostrahu celého areálu. Areál se skládá z dopravního hřiště vybaveného dopravními značkami, přechody a semaforey. Zázemí dopravního hřiště je budova, ve které jsou učebny a technické zázemí. Herna pro předškoláky, učebna pro žáky základních škol a sklad pro jízdní kola, koloběžky a techniku pro zajištění jízd zručnosti. Na tomto dopravním hřišti provádí dopravní výchovu strážníci s akreditací Ministerstva dopravy ČR. Na dopravním hřišti v Litoměřicích, které spadá pod Dům mládeže „Rozmarýn“, výuku si provádí školy samy pod dozorem pracovníka domu mládeže. Dalšími provozovateli dopravních hřišť jsou např. autoškoly (Žatec), základní školy (Praha, Zlín).

„Podle hlavních hledisek využívání dětských dopravních hřišť je možno rozlišit tři základní typy hřišť.“ (Votruba, 1979, s. 11)

- Stálé dětské dopravní hřiště – asfaltové dopravní hřiště osazené dopravními značkami, na kterém se nachází budova pro učebny a technické zázemí
- Mobilní dětské dopravní hřiště – základním vybavením je dopravní prostředek k přepravě, speciálně vyrobené přenosné dopravní značky, materiál pro vytyčení hřiště, koloběžky a kola (Den s policií, dětské dny)
- Školní dětské dopravní hřiště – součástí areálu školy, slouží pouze pro potřeby školy

### **3.7 Dopravní výchova v hodinách tělesné výchovy**

Tělesná výchova je v rámci RVP zařazena do vzdělávací oblasti Člověk a zdraví.

*„Vzdělávání v této vzdělávací oblasti směřuje především k tomu, aby žáci poznávali sami sebe jako živé bytosti, aby pochopili hodnotu zdraví, smysl zdravotní prevence i hloubku problémů spojených s nemocí či jiným poškozením zdraví. Žáci se seznamují s různým*

*nebezpečím, které ohrožuje zdraví v běžných i mimořádných situacích, osvojují si dovednosti a způsoby chování (rozhodování), které vedou k zachování či posílení zdraví, a získávají potřebnou míru odpovědnosti za zdraví vlastní i zdraví jiných.“(RVP, 2013, s. 74)*

Zde máme důkaz, že se na tělesnou výchovu nedá pohlížet jen z hlediska rozvoje pohybových dovedností, ale že její význam sahá i k psychickému rozvoji. A tím tato problematika souvisí i s dopravní výchovou, kde nám jde o ochranu zdraví dětí. I když si to mnozí učitelé neuvědomují, mají možnost i v hodinách tělesné výchovy rozvíjet znalosti bezpečného chování v provozu, ale hlavně je fyzicky připravit ke vstupu do provozu.

### **3.7.1 Tělesná zdatnost**

Co se týče tématu chodec a cyklista, je určitě vhodné u žáků zvyšovat **tělesnou zdatnost** pro pěší chůzi a cykloturistiku. Kovář (2001) uvádí, že tělesná zdatnost je schopnost řešit dané úkoly s dostatkem energie a pohotově, bez zjevné únavy a dostatečnou rezervou pro příjemné strávení volného času. Je přeci důležité, aby dítě mělo dostatek síly a energie při školních výletech, pobytech v přírodě či jízdě na kole. Je-li dítě unaveno a nemá již sílu, je neopatrné, nesoustředí se a může jednoduše podlehnout nástrahám silničního provozu.

Prostředkem k rozvoji tělesné zdatnosti jsou hlavně cvičení na aerobní úrovni. Cvičení bychom měli provádět delší dobu a zhruba na střední úrovni svých možností. Např. lehké vytrvalostní běhy, plavání, bruslení a aerobic.

### **3.7.2 Reakční schopnosti**

Další věcí, kterou by měl být chodec i cyklista vybaven, jsou **reakční schopnosti**. Touto schopností se myslí, umět co nejrychleji, nejpohotověji zareagovat na určitý podnět ať zvukový, zrakový či dotykový. Pro účastníky silničního provozu je důležité umět správně vyhodnotit vzniklé situace v silničním provozu a dokázat na ně pohotově a správně reagovat. Může to být překážka na silnici, nečekaná změna směru jízdy vozidla, nedání přednosti na přechodu pro chodce, reakce na světelné zařízení aj.

Na rozvoj reakčních schopností existuje spousta zábavných cvičení, při kterých si děti ani neuvědomují, že se v něčem zdokonalují. Důležité je, že to děti baví, což se mi i v praxi osvědčilo.

Příklad her a cvičení na rozvoj reakce:

- Točivé švihadlo – děti tvoří kruh čelem do středu, uprostřed kruhu stojí jedno z nich a točí dlouhým švihadlem, cílem je přeskočit švihadlo ve správnou dobu, aby se nezadrhlo a nezachytilo se o nohu, komu se tak stane, vystřídá prostředního.
- Boj o vlajku – děti se rozdělí do dvou stejně početných družstev a rozdají si čísla. Uprostřed hřiště stojí učitel a drží v natažené ruce vlajku (např. rozlišovák). Děti jsou ve stejné vzdálenosti od středu, každé družstvo na své půlce. Učitel zakřičí nějaké číslo, a úkolem daného dítěte je, aby byl u vlajky jako první a přinesl ji do svého družstva. Ten druhý, který vlajku nestihl vzít jako první, má možností ji získat tím, že dítě s vlajkou dohoní a dotkne se ho.
- Starty z různých poloh, na různé signály – starty z různých poloh (např. z dřepu, sedu, lehu, vzporu aj.) se provádí nejen z důvodu obratnosti, ale i z motivačního hlediska, vybíhat stále z jedné pozice, není pro děti zábavné. Startovat mohou na tlesknutí, písknutí, zvednutí ruky, dotek aj.
- Hra sardinky – dětmi velmi oblíbená hra. Jsou zadány tři povely – bomba (děti si musí co nejrychleji lehnout na zem), potopa (děti musí co nejrychleji vyskočit na nějakou lavičku) a sardinky (kde se děti musí vtěsnat do předem vyznačeného kruhu). Děti se volně pohybují po tělocvičně, a když učitel vykřikne jeden ze tří povelů, musí je co nejrychleji splnit. Poslední si vždy odcvičí nějaký trest (3 dřepy) a vrací se do hry.

### 3.7.3 Koordinační schopnosti

Ke správnému a bezpečnému ovládnutí kola je zapotřebí, aby dítě umělo udržet **rovnováhu**, zvládalo **koordinovat** své pohyby a umělo se **orientovat v prostoru**.

- Rovnováha – základní podmínkou účasti cyklisty v silničním provozu je jeho schopnost udržet rovnováhu na kole. Tuto schopnost můžeme nacvičovat při hodinách tělesné výchovy prostřednictvím těchto cviků: rovnovážná chůze po lavičkách, kladině (nabírání vody, holubička, chůze po slepu aj.), cvičení na balančních míčích (sed na míči, leh přes míč na břicho aj.)
- Koordinace – při jízdě na kole je potřeba dokonale zvládnout pohyby svého těla, musí umět pouštět řídítka jednou rukou při dávání změny směru jízdy, a také musí umět dát při zastavování jednu nohu z pedálů na zem. Koordinaci lze

rozvíjet v hodinách tělesné výchovy např. běžeckou abecedou (střídání levá a pravá noha, správný pohyb rukou), používání různých obratnostních drah „Opičí dráhy“ je u dětí velmi oblíbená forma nácviku koordinace.

- Orientace v prostoru – cyklista i chodec se musí umět perfektně orientovat při svém pohybu v silničním provozu (pohyb při pravém okraji vozovky, při odbočování vlevo najetí si ke středu vozovky). Nejlepším cvičením pro zdokonalení v této schopnosti jsou orientační cviky na trampolíně, cvičení na gymnastickém nářadí (hrazda, kruhy) a skoky přes překážky (lano, švihadlo, koza, švédská bedna)

### **3.7.4 Nácvik modelových situací**

„Při realizaci této vzdělávací oblasti je třeba klást důraz především na praktické dovednosti a jejich aplikace v modelových situacích i v každodenním životě školy.“ (RVP, 2013, s. 74) Proto je dobré v rámci hodin tělesné výchovy využít možnosti vycházky do okolí, kde můžeme s žáky nacvičovat správné přecházení silnice. S dětmi máme šanci vytipovat i nebezpečná místa v okolí školy (křižovatky, nepřehledné přechody pro chodce aj.) a vysvětlit si, jak se na nich správně chovat. Začít můžeme i v tělocvičně, kde žákům vyznačíme pomocí kuželů silnici a mezi ně vložíme provazové žebříky jako přechody pro chodce. Někteří žáci se stanou auty, jiní zas chodci. Úkolem aut bude se pohybovat po silnici a úkolem žáků bude bezpečně přejít na druhou stranu chodníku. Role si pak samozřejmě vymění. Vycházku také můžeme využít na sledování dopravních značek, ke správné chůzi v silničním provozu při větších skupinách, jeli v blízkosti školy možnost bobovat, může žáky seznámit s nebezpečím bobování v blízkosti silnic.

### **3.7.5 Hry s dopravní tematikou v hodinách tělesné výchovy**

#### 1. Běžecké pexeso

Pomůcky: kartičky s dopravními značkami a jejich názvem

Popis hry: Na jedné straně tělocvičny budou rozmístěny kartičky s obrázky dopravních značek a na druhém konci tělocvičny na kartičkách napsaný jejich název. Kartičky jsou otočené lícem nahoru. Žáci jsou rozděleni do dvou družstev. Jsou seřazeni v zástupu na půlce hřiště. Na písknutí vyběhají nejdřív pro obrázek značky, poté na druhou stranu pro její správný název. Vyhrává družstvo, které nasbírá nejvíce dvojic.

## 2. Postřehová

Pomůcky: papíry s dopravními značkami, zavírací špendlík

Popis hry: Žákům připevníme na záda pomocí zavíracího špendlíku papír s dopravní značkou. Úkolem žáků je zjistit a zapamatovat si, co nejvíce dopravních značek, ale zároveň se snažit, aby ostatní nezjistili tu jeho.

## 3. Semafor

Pomůcky: rozlišovací vesty, frisbee talíře

Popis hry: Žákům rozdáme talíře frisbee, které jim slouží jako volant. Stanou se z nich auta. Učitel drží v ruce dvě rozlišovací vesty s barvou červenou a zelenou. Úkolem žáků je se libovolně pohybovat po tělocvičně. Když učitel zvedne ruku s červeným rozlišovákem, auta musí zastavit a čekat, než na „semaforu“ padne opět zelená (učitel zvedne ruku se zeleným rozlišovákem).

## 4. Taxi

Pomůcky: frisbee talíře

Popis hry: Hra ve dvojicích. Jeden z dvojice je řidič taxi, druhý je ten, který se potřebuje dostat domů, tak si taxi zavolá. Protože taxikář neví, kde pasažér bydlí, a on samotný si svojí adresu nepamatuje, musí řidiče navigovat. Žáci se tedy pohybují volně po tělocvičně a cestující během toho používá fráze typu: „Tady odbočte doprava, teď rovně, poté doleva.“ Tímto si žáci procvičují, kde je vlevo, kde je vpravo. Role si po nějakém čase vymění.

## **4 Praktická část**

### **4.1 Charakteristika a postup práce**

Pro praktickou část jsem si zadala dva úkoly. Prvním úkolem bylo dotazníkové šetření. Jako druhý úkol jsem si zadala sestavit výukový model – „Projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti“

V dotazníkovém šetření jsem zjišťovala, s jakou důležitostí se školy věnují dopravní výchově. K tomuto účelu jsem si připravila dotazník, který jsem rozdala učitelům základních škol v Ústí nad Labem. Bylo osloveno 57 učitelů z 26 základních škol, které navštěvují dopravní hřiště. Návratnost byla poměrně slabá, podařilo se mi získat pouze 22 dotazníků.

V druhé části jsem si připravila dopravní testy pro žáky 4. tříd. První test v září při první návštěvě dopravního hřiště a závěrečný test v červnu při poslední návštěvě dopravního hřiště. Na základě těchto testů jsem vytvořila projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol na dopravním hřišti.

### **4.2 Dotazníkové šetření**

Dotazníkovým šetřením jsem chtěla získat potřebné informace o stavu výuky dopravní výchovy na základních školách. Dotazník je anonymní a obsahuje 13 otázek. (Příloha č. 4) Některé otázky byly uzavřené, některé otevřené. Všechny otázky dotazníku byly povinné. V prvních třech otázkách respondenti vyplňovali svoje základní identifikační údaje, v další části dotazníku projevovali svůj názor a znalosti z dané problematiky.

Při vytváření tohoto dotazníku jsem si stanovila určité hypotézy, které jsem si chtěla v šetření ověřit.

#### **4.2.1 Hypotézy**

H 1: Předpokládám, že 90 % oslovených uzná důležitost zařazování dopravní výchovy do výuky.

H 2: Předpokládám, že 90 % respondentů zařazuje dopravní výchovu do jiných předmětů.

H 3: Předpokládám, že pouze 40 % respondentů zařazuje do tělesné výchovy nějaké hry s dopravní tematikou.

H 4: Předpokládám, že pouze 20 % respondentů zná nějaké hry s dopravní tematikou.

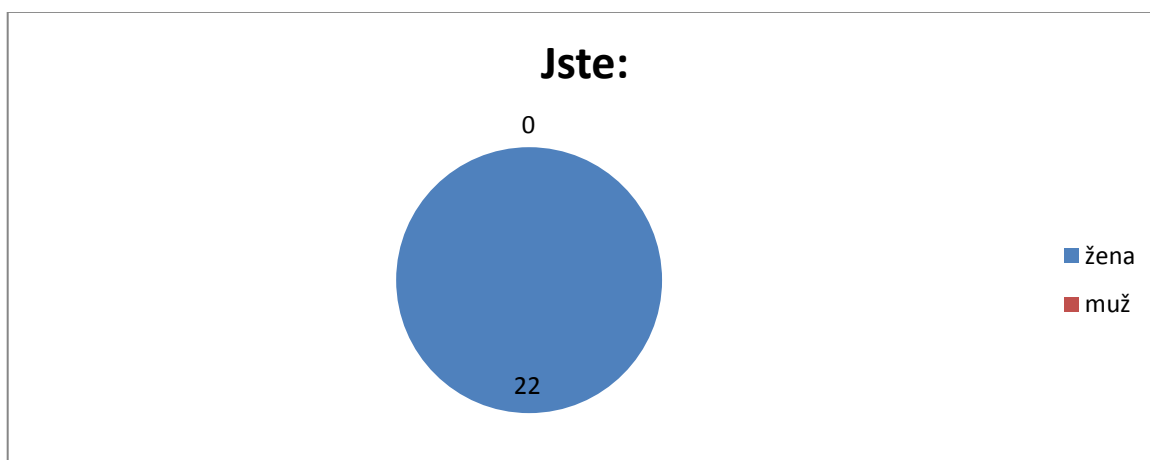
H 5: Předpokládám, že 100 % respondentů navštívilo se svoji třídou dopravní hřiště.

H 6: Předpokládám, že 90% respondentů se při návštěvě dopravního hřiště zapojí do výuky.

#### 4.2.2 Výsledky dotazníkového šetření

Z výsledků dotazníkového šetření zjistím, jestli se mi podařilo splnit nebo nesplnit mé hypotézy. Dostaneme informace o stavu výuky dopravní výchovy na základních školách.

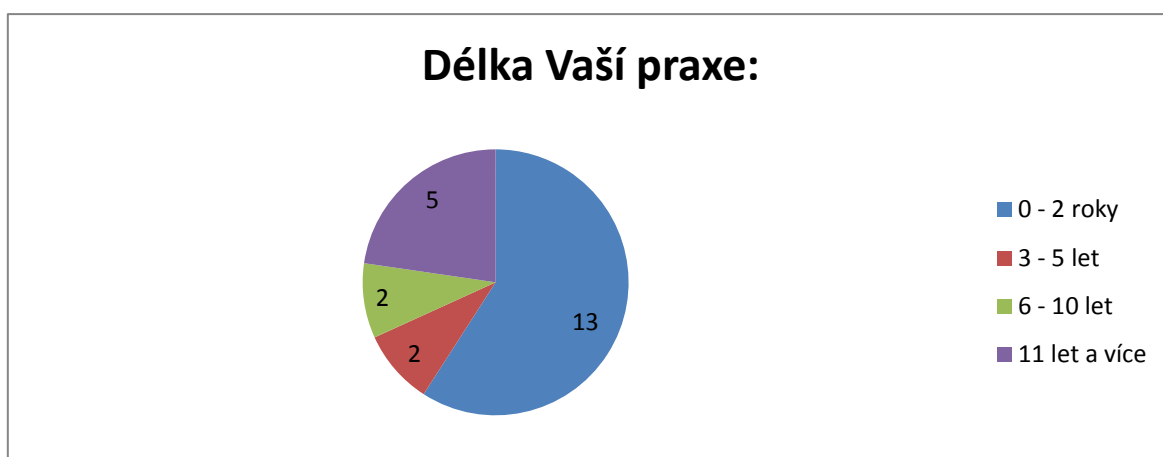
**Graf č. 1 – Otázka č. 1**



Zdroj: autor

Dotazníkového šetření se zúčastnilo 22 učitelů z 35 základních škol. Z toho dotazník vyplnilo 22 žen a žádný muž.

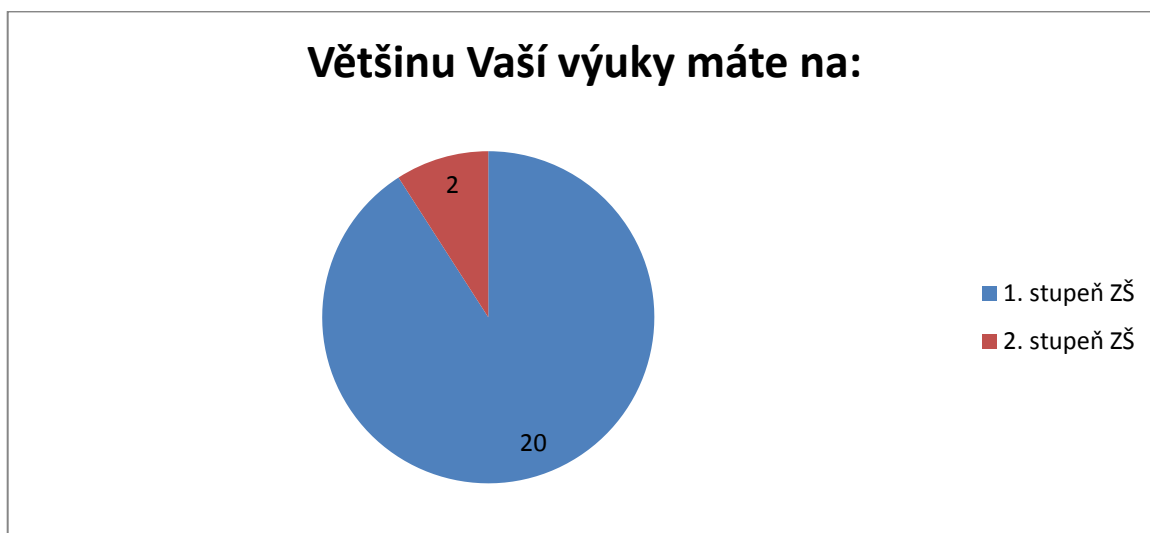
**Graf č. 2 – otázka č. 2**



Zdroj: autor

Z grafu můžeme vyčíst, že vyplňování se zúčastnila většina začínajících učitelek. Třináct učitelek působí na pedagogické půdě méně než 3 roky. Dvě učitelky vykonávají svou profesi v rozmezí tři až pět let další dvě s v rozmezí šest až deset let. Dotazník vyplnilo i pět učitelek, které jsou v praxi déle než 11 let. To znamená, že v dotazníku odpovídaly učitelky s různými pedagogickými zkušenostmi.

**Graf č. 3 – otázka č. 3**

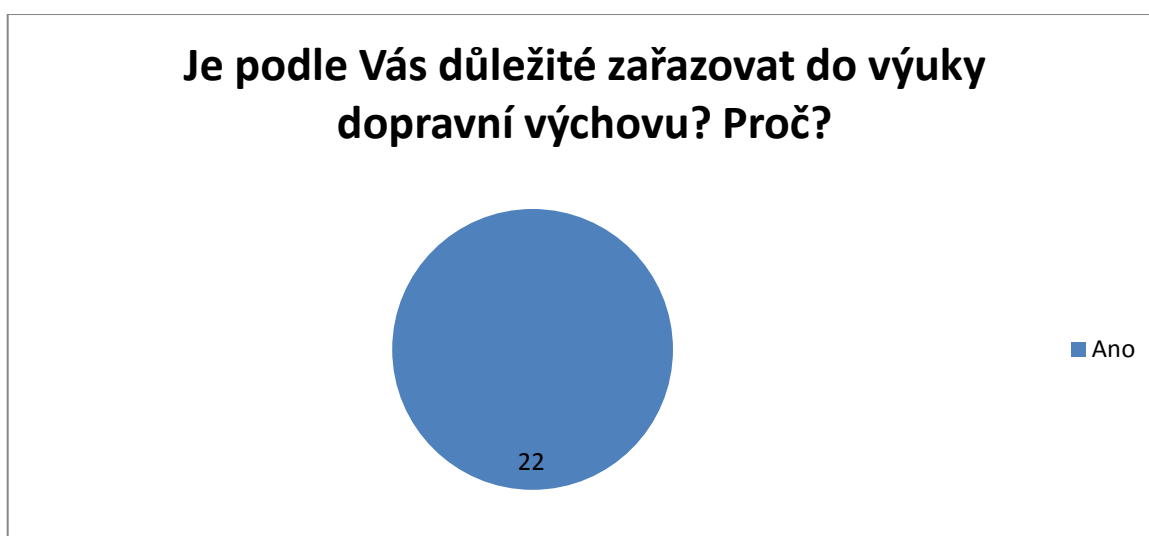


Zdroj: autor

Podle grafu dotazník vyplňovaly z naprosté většiny učitelky prvního stupně. Výsledek otázky byl proto tak jednoznačný, protože výuku dopravní výchovy na dopravním hřišti navštěvují pouze žáci prvního stupně.



Graf č. 4 - otázka č. 4



Zdroj: autor

Na tuto otázku odpovědělo kladně všech 22 respondentů. Uvádějí, že zařazovat dopravní výchovu do výuky je důležité. Jelikož se jednalo o otevřenou otázku, nelze graficky zpracovat všechny odpovědi.

Odpovědi respondentů na 4. otázku:

- „Ano, aby se žáci uměli chovat na vozovce.“ (sic!)
- „Určitě ano, dnes už jsou žáci pravidelně součástí silničního provozu, ať už jako chodci či v dopravních prostředcích a měli by se tedy seznamovat s pravidly. Také pohyb na kolech či koloběžkách je prospěšný i samotná chůze je zdravá a mnohdy pro některé žáky přirozenější a potřebnější než hodina TV v tělocvičně. Pro žáky to může být i zábava a ta je také důležitá :)“ (sic!)
- „Ano, žáci jsou účastníci dopravního provozu, denně se pohybují po chodnících a přecházejí silnice.“ (sic!)
- „Je to důležité, protože děti se často pohybují v silničním provozu a ten je čím dál hustší, takže je nutné, aby děti věděly, jak se správně chovat, aby byly v bezpečí.“ (sic!)
- „Aby děti znali základní značky, pravidla při pohybu na veřejných komunikacích, rizika zranění při jízdě bez helmy.“ (sic!)
- „Rozhodně. Děti se potřebují umět bezpečně pohybovat v provozu a na ulici, která je dnes víc a víc zaplněna dopravními prostředky.“ (sic!)

- „určitě - minimálně dítě nesrazí auto a mně osobně to moc pomohlo v dospělosti v autoškole...“ (sic!)

- „Kvůli bezpečnosti dětí.“ (sic!)

- „Ano, do výuky ji občas zařazujeme. Děti by měly znát základní předpisy, značky, semaformy apod. Většina chodí do školy sama.“ (sic!)

- „Žáci by měli vědět, jak se mají v blízkosti silnice a na silnici chovat, aby nepřišli k úrazu.“ (sic!)

- „Důležité to je. Především z hlediska bezpečnosti. S dětmi pravidelně navštěvujeme dopravní hřiště.“ (sic!)

- „Ano, vzrůstající dopravní síť v obcích i městech, v okolí škol, časté výlety pěší i cyklo - je potřeba, aby děti věděly, jak se mají chovat v dopravě i při případné nehodě své či cizí.“ (sic!)

- „velmi důležité z hlediska bezpečnosti a informovanosti“ (sic!)

- „Ano. Dopravní situace na silnicích je čím dál více nebezpečnější. Lidé jezdí rychle a nebezpečně.“ (sic!)

- „Ano. Je to důležitá prevence k tomu, aby nedocházelo k častým nehodám a zraněním. Děti jsou často v provozu neopatrný, neznalost je pro ně nebezpečná.“ (sic!)

- „Určitě, kvůli informovanosti a bezpečnosti chování žáků.“ (sic!)

- „Ano, děti by měli mít široký rozhled o tomto tématu.“ (sic!)

- „ano, využitelnost v prakt. životě–dennodenně“ (sic!)

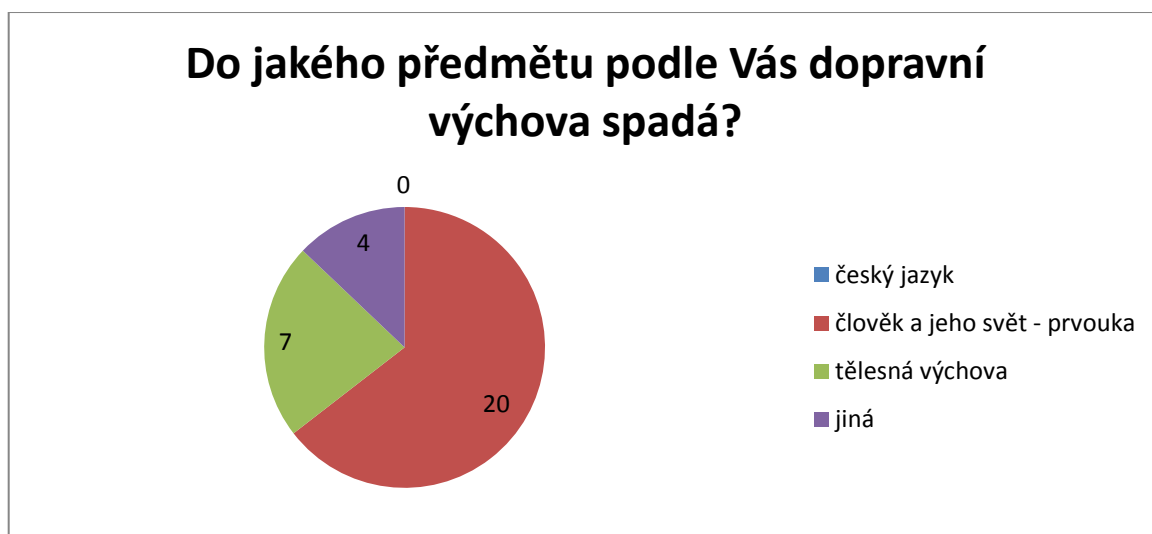
- „Ano, pravidla provozu by měly děti znát, cos nejdříve“ (sic!)

- „Ano, protože se s tím děti denně dostávají do styku a bezprostředně je může neznalost pravidel dopravy a pohybu po vozovce ohrozit.“ (sic!)

- „Dnes je velký provoz na silnicích, je nutné, aby děti znaly dopravní předpisy pro jízdu na kole, též jako chodci a v neposlední řadě jako budoucí řidiči. “ (sic!)

- „ano“ (sic!)

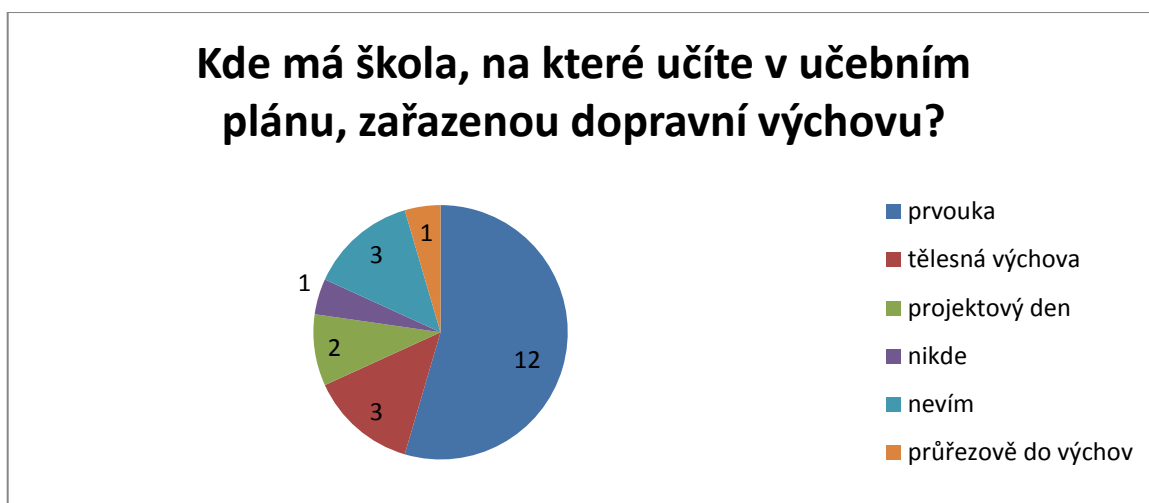
Graf č. 5 – otázka č. 5



Zdroj: autor

Při této otázce měli respondenti na výběr ze čtyř odpovědí. Měli možnost zaškrtnout více variant, pokud si mysleli, že dopravní výchova spadá do více předmětů. V současné době totiž není předmět dopravní výchovy v žádném předmětu jasně vymezen. Každá škola může zařadit dopravní výchovu do ŠVP po svém. Čtyři respondenti využili možnosti zaškrtnout jinou odpověď. Zmínili se o tom, že výuku dopravní výchovy můžeme zařadit kamkoliv, že to záleží na uvážení učitele. Dalším návrhem byla občanská výchova a výchova ke zdraví. Jeden z respondentů navrhl zapojit dopravní výchovu do projektového dne či pracovních činností.

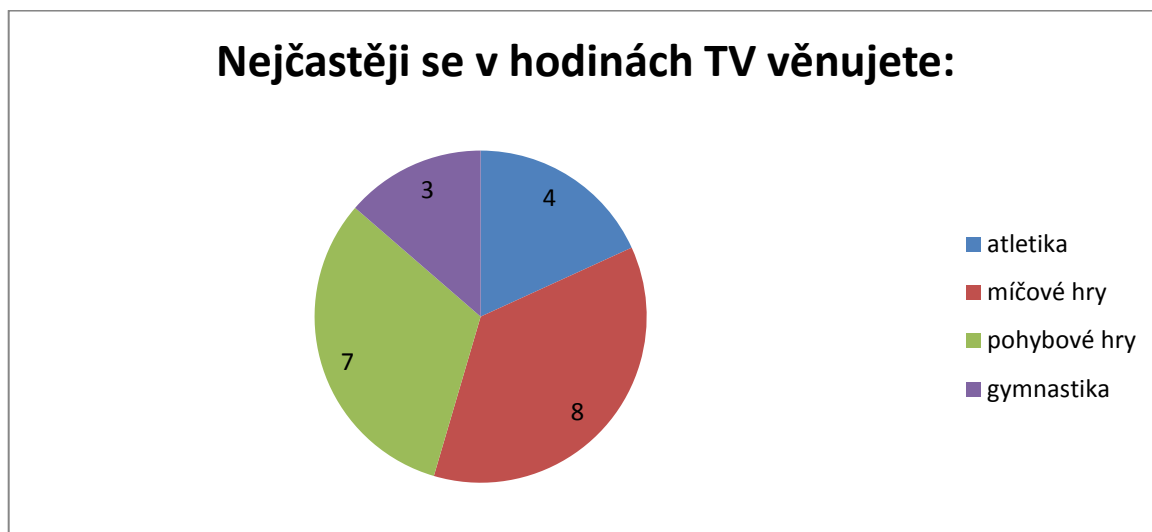
Graf č. 6 – otázka č. 6



Zdroj: autor

Graf potvrzuje skutečnost, že v současné době není předmět dopravní výchovy v RVP jasně ukotven. Většina respondentů si myslí, že dopravní výchova spadá do předmětu prvouky, protože se v ní objevuje nejvíc témat blízkých dopravní výchově. Graf potvrdil, jak každá škola zcela individuálně zařazuje dopravní výchovu do svých učebních osnov.

Graf č. 7 – otázka č. 7



Zdroj: autor

Touto otázkou jsem chtěla zjistit, jakou formou jsou u žáků rozvíjeny pohybové dovednosti, které nepřímo souvisí s výukou dopravní výchovy (jízda zručnosti, ovládání kola). Tyto dovednosti jsou nejvíce rozvíjeny v míčových a pohybových hrách.

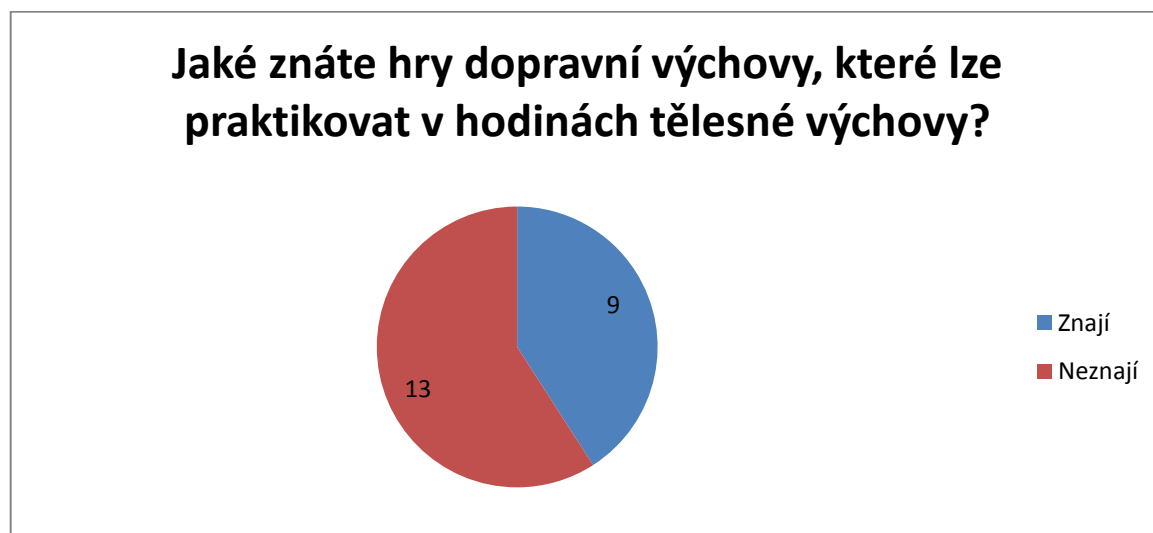
Graf č. 8 – otázka č. 8



Zdroj: autor

Z grafu vyplývá, že většina respondentů do tělesné výchovy hry s dopravní tematikou nezařazují. Domnívám se, že žádné neznají.

Graf č. 9 – otázka č. 9



Zdroj: autor

Otázkou č. 9 jsem chtěla zjistit, jestli učitelé znají nějaké hry s dopravní tematikou, které praktikují v hodinách tělesné výchovy. Jestli je napadla nějaká souvislost, že vůbec nějaké hry existují. Respondenti v odpovědích použili pouze nápad, který již dál nerozvedli. Třináct respondentů napsalo, že žádnou neznají. Hry s dopravní tematikou nejsou totiž v žádné literatuře, učebnicích, metodických příručkách zpracovány. Když se

ale zamyslíme, dají se některé z používaných her v tělesné výchově modifikovat na hry s dopravní tematikou. Důležité totiž je, jestli učitel chce.

Odpovědi respondentů, kteří nějaké hry znají:

- „hra na auta - nebouráme, sledujeme semaforey a chodce“(sic!)
- „Překážkové dráhy, cestičky se švihadly, rušná s kroužky jako volanty, venku motokáry a v rámci odpoledne děláme dopravní odpoledne s autoškolou.“(sic!)
- „cokoli s témat. příběhem - křižovatka, semaforey (hod míčem, běh, slalom)“(sic!)
- „na Semafor, na auta a chodce, stop, apod.“(sic!)
- „Vyznačení dopravního hřiště...“(sic!)
- „Poznávání značek.“(sic!)
- „hry si vymýšlíme sami podle situace, nejčastěji se kombinuje překážková dráha s určitými povely typu dopravních značení“(sic!)
- „na auta“(sic!)
- „na závodníky“(sic!)

**Graf č. 10 - otázka č. 10**



Zdroj: autor

Z odpovědí vyplývá, že v Ústí nad Labem systém dopravní výchovy funguje. Dopravní výchovu provádí městská policie na svém dopravním hřišti. Mohou se ji zúčastnit všechny základní školy celého okresu Ústí nad Labem.

Graf č. 11 – otázka č. 11



Zdroj: autor

Odpovědi na tuto otázku potvrzují výsledky z předcházející otázky č. 10, že výuku provádí strážníci městské policie na dopravním hřišti, zřejmě kvalitně. Myslím si, že respondenti rádi výuku přenechají certifikovaným odborníkům. Z grafu vyplývá, že existuje skupina vyučujících, kteří jeví zájem o dopravní výchovu, a proto se snaží do výuky zapojit.

Graf č. 12 – otázka č. 12



Zdroj: autor

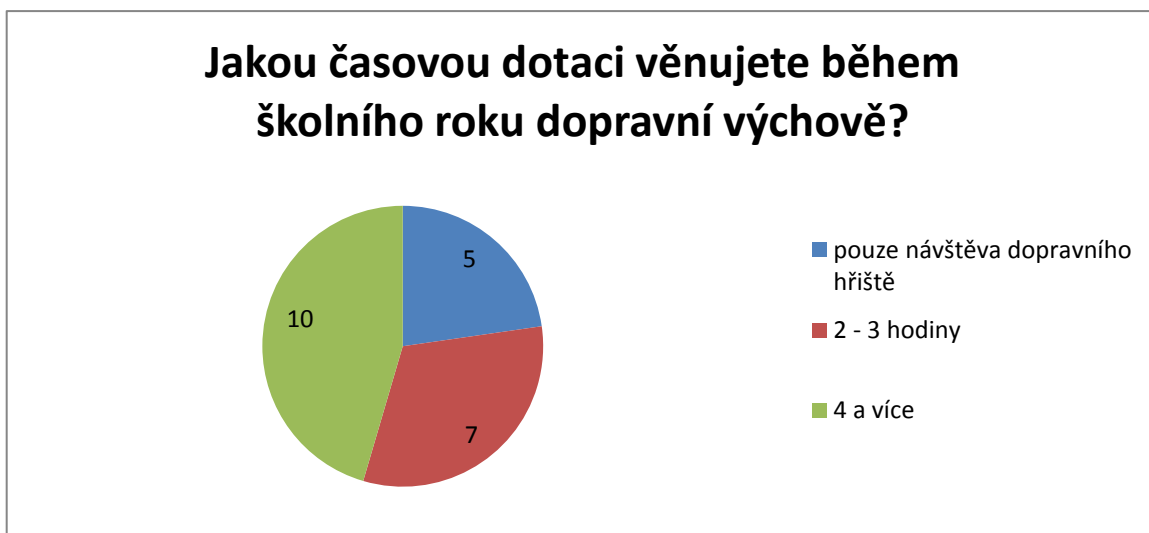
Podle mého názoru z tohoto grafu vyplynula nepříjemná skutečnost. Skoro polovina respondentů se dopravní výchově v jiných předmětech nevěnuje. Myslím si, že pouhá

návštěva čtvrtých ročníků na dopravním hřišti je nedostačující. Je potřeba se této problematice systematicky věnovat od 1. až do 9. třídy.

Odpovědi respondentů, kteří zařazují dopravní výchovu i do jiných předmětů:

- „český jazyk, matematika, HV, VV, PČ, člověk a jeho svět, čtení“(sic!)
- „člověk a jeho svět“(sic!)
- „Pracovnicinnosti- tvoření značek, tvorba vami stáních značek“(sic!)
- „prvouka, výchova ke zdraví“(sic!)
- „čj“(sic!)
- „Dle aktuální situace a dostupnosti vhodného tématu.“(sic!)
- „prv, př, čj, hv, vv, m“(sic!)
- „český jazyk“(sic!)
- „přírodovědné a vlastivědné výpravy“(sic!)
- „Všude, kde se naskytne příležitost“(sic!)
- „Prv, př“(sic!)

**Graf č. 13 – otázka č. 13**



Zdroj: autor

Z odpovědí vyplývá, že většina respondentů se věnuje dopravní výchově i mimo návštěvu dopravního hřiště. Přesto si myslím, že vzhledem k důležitosti problematiky dopravní výchovy jsou tato čísla nedostačující. Zarážející je, že jsou vyučující, kteří se spoléhají pouze na výuku na dopravním hřišti.



### **4.3 Projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti**

Hlavním cílem mého projektu je naučit děti bezpečně se chovat v silničním provozu. Zvýšit jeho právní vědomí v oblasti dopravní výchovy, což povede ke snižování dětské úrazovosti související s dopravou.

Domnívám se, že žáci ve věku 10 let, což jsou žáci 4. tříd nejsou kvalitně připraveni ke vstupu do silničního provozu. Ačkoliv od 10 let za určitých podmínek mohou samostatně vstoupit do silničního provozu jako cyklisté. Myslím si, že kvalitním provedením mého projektu budou žáci lépe připraveni.

Pro zjištění této domněnky jsem si připravila srovnávací test, který žáci vypracují v první a poslední části projektu. (Příloha č. 5)

Cíle a realizaci projektu jsem konzultovala s vedoucím služby prevence kriminality a dopravní výchovy Městské policie Ústí nad Labem.

#### **4.3.1 Cílová skupina**

Projekt, který jsem vytvořila, je směřován především na věkovou skupinu začínajících cyklistů, na děti ve věku 9 – 11 let, tzn. na žáky 4. tříd základních škol. Hlavním důvodem ke zvolení žáků v tomto věku je to, že poprvé vstupují samostatně do silničního provozu jako cyklisté. Mladí cyklisté mají určité teoretické znalosti z oblasti pravidel silničního provozu z rodiny, z předškolních a školních zařízení. Tyto znalosti jsou ale podle mého názoru nedostačující, nelze je tedy prakticky využít v konkrétních situacích na silnici.

#### **4.3.2 Realizátor projektu**

Projekt jsem vytvořila v souladu s doporučenou metodikou Ministerstva dopravy ČR. S realizací projektu mi pomohli proškolení strážníci, kteří získali akreditovaný certifikát Ministerstva dopravy „Osvědčení o absolvování seminářů k výuce dopravní výchovy na dětských dopravních hřištích“.

#### **4.3.3 Konkrétní zaměření projektu**

- seznámení se základními pravidly silničního provozu
- technické podmínky pro provoz cyklisty (povinná výbava kola, helma, technická údržba kola)

- teoretické procvičování konkrétních situací v silničním provozu (křižovatky, dopravní značky, přecházení vozovky aj.)
- jízda zručnosti (bezpečné ovládání kola – koordinace, rovnováha, orientace)
- praktický výcvik v chůzi a jízdě na dopravním hřišti v reálných podmínkách silničního provozu

#### 4.3.4 Formy provedení výuky

- výklad v odborně vybavené učebně za použití výukových materiálů
- promítání výchovně vzdělávacích audiovizuálních materiálů (DVD, VHS, Besipky)
- výcvik jízdy zručnosti na dopravním hřišti, překážková dráha
- jízdy po dopravním hřišti podle pravidel silničního provozu
- vyhodnocení projektu a předávání „Průkazů cyklisty“

#### 4.3.5 Popis jednotlivých lekcí

##### 1. lekce

Teorie - 1. a 2. hodina

Cíl: Uvědomění si smyslu a důležitosti dopravní výchovy. Zdokonalit a prohloubit znalosti žáků v pravidlech silničního provozu nabitě z domova nebo ze školy.

Úvod: Přivítání na dopravním hřišti, seznámení s náplní návštěv během školního roku.  
*Příklad: „Vítáme vás na dopravním hřišti Městské policie Ústí nad Labem, kde vás čeká výuka dopravní výchovy. Toto dopravní hřiště navštívíte čtyřikrát během školního roku. První dvě setkání si budeme povídat v učebně o základních pravidlech silničního provozu, o výbavě kola, dopravních značkách, křižovatkách, prostě základy, které musíte znát, chcete-li se bezpečně pohybovat v silničním provozu“.* – 2 minuty

##### Plánovaný průběh lekce:

##### 1. základní podmínky pro provoz cyklisty – 15 minut

- Formou diskuze s žáky zjistit zda znají věkovou hranici pro samostatný pohyb cyklisty na silnici, který je 10 let.
- Za použití modelu kola seznámíme žáky s jeho povinnou výbavou, na magnetické tabuli mohou žáci sami sestavit předpisově vybavené jízdní kolo.

- Vyzkoušení si cyklistické helmy, jelikož je od roku 2001 pro děti ve věku 10 – 18 let povinná ze zákona. Každý žák má k dispozici jednu helmu, na které si vyzkouší správné upevnění.

## 2. základní pojmy – 15 minut

- Pomocí myšlenkové mapy zjišťujeme znalosti žáků v základních pojmech (chodec, řidič, vozovka, krajnice, dopravní značky aj.) Doprostřed tabule se napíše velkým písmem DOPRAVNÍ VÝCHOVA. Žáci doplňují pojmy, které je k tomu napadají.

## 3. vstupní test – 15 minut

- Tímto testem se zjišťuje právní vědomost dětí v oblasti dopravní výchovy, skládá se z deseti otázek.

## 4. teoretické seznámení s jízdou na kole v silničním provozu – 20 minut

- Vyjždění od kraje vozovky, cyklista se nejprve ohlédne, dá přednost všem vozidlům, poté dá znamení o směru jízdy a vyjede. „*Děti všichni se postavte vedle své židličky a představte si, že sedíte na kole. Vyzkoušíme si správné ohlédnutí. Všichni musíte vidět spolužáka za sebou.*“ To samé se týká správného upažení, dbáme na to, aby ruka byla napnutá.
- Jízda u pravého kraje vozovky, žákům je nutné vysvětlit, že se musí pohybovat u prvního kraje vozovky v dostatečné vzdálenosti od okraje chodníku. Tím chrání svojí především svojí bezpečnost. Cyklista je nejohroženější účastník silničního provozu. Rozvedeme diskusi.

## 5. promítnutí výukových audiovizuálních materiálů – 20 minut

- Předjíždění, objíždění překážek a odbočování

## 6. závěr první lekce - 5 minut

- zhodnocení první návštěvy, zdali se dozvěděli něco nového
- seznámení s programem příští návštěvy

## 2. lekce

Teorie – 3. a 4. hodina

Cíl: Rozšíření znalostí pravidel silničního provozu se zaměřením na konkrétní dopravní situace. Příprava ke vstupu do silničního provozu na dopravním hřišti.

### Plánovaný průběh lekce:

#### 1. opakování z minulé lekce – 15 minut

- vyhodnocení testů, s žáky probereme jednotlivé otázky
- formou dotazů zjistíme, co si pamatují z předchozí lekce (Po které straně vozovky smíš jezdit? Jak správně objedeš překážku? Znalost základních dopravních značek)

#### 2. křížovatky – 30 minut

- Za použití obrázků představíme žákům, co je to křížovatka a jaké máme druhy (s dopravními značkami, bez značek, se světelnými signály a řízené policistou).
- Každý dostane výukový materiál od BESIPU (Příloha č. 6), na kterém se přesvědčí, jak umí projíždět křížovatkou. Složitější křížovatky probíráme společně na tabuli.

#### 3. výukový film – 30 minut

- Žákům je promítnut videofilm „Bezpečně k cíli“, s ukázkami správného chování na křížovatkách.
- S žáky probereme jednotlivé pasáže filmu, co je zaujalo, zdali všemu rozuměli. Co není žákům úplně jasné, probereme společně na tabuli. Zde si situaci podrobně rozkreslíme a vysvětlíme.

#### 4. průběžný test – dopravní značky – 15 minut

- V tomto testě by žáci měli potvrdit zlepšení znalostí pravidel silničního provozu.

#### 5. závěr druhé lekce – 5 minut

- zhodnocení druhé návštěvy dopravního hřiště
- krátká diskuze o tom, zdali si myslí, že jsou připraveni vyjet na silnici
- seznámení s programem další lekce

### **3. lekce**

Praxe – 5. a 6. hodina

Cíl: Získání jistoty při jízdě na kole. Bezpečné ovládnutí jízdního kola. Zlepšování koordinace a obratnosti žáků na jízdním kole.

### Plánovaný průběh lekce:

Celá výuka probíhá na dopravním hřišti. V páté hodině probíhají jízdy zručnosti. Na hřišti jsou připravena 3 stanoviště, a proto se žáci rozdělí do tří stejných skupin. Tyto

skupiny v pravidelných intervalech rotují. V šesté hodině pak následuje konkrétní nácvik dovedností při jízdě na silnici.

#### 1. slalom mezi kužely – 15 minut

- Slalom tvoří pět za sebou položených kuželů. Vzdálenost kuželů by měla být minimálně 150 centimetrů. Žák se nesmí dotknout kuželů nohou ani kolem a žádný by neměl vynechat. (Příloha č. 7)

#### 2. přenesení pohárku s vodou – 15 minut

- Na trati dlouhé 4 metry jsou na obou koncích postaveny stoličky cca ve výšce 60 centimetrů. Úkolem žáka je převést pohárek s vodou z jedné stoličky na druhou, aniž by se dotkl nohou země, pohárek upustil či vylil.

#### 3. zužující se prostor – trychtýř – 15 minut

- Na cestě je vyznačen 5metrový prostor, vymezený latěmi. Při vjezdu je široký 50 centimetrů a výjezd je zúžen na 10 centimetrů. Žák nesmí vyjet mimo označení ani se ho dotknout.

#### 4. vyjíždění od kraje vozovky – 15 minut

- Lektor názorně předvede, jak by mělo vypadat bezpečné vyjíždění od okraje vozovky (ohlédnutí, znamení o změně směru jízdy). Každý žák si tuto situaci několikrát vyzkouší pod odborným dohledem.

#### 5. objíždění překážky – 15 minut

- Na silnici vyznačíme překážku pomocí kuželů, tak aby cyklista musel přejet do protisměru. Výše uvedený manévr předvede lektor, poté si ho žáci opět několikrát vyzkouší. Důraz klademe na protijedoucí vozidla, ohlédnutí se, dání znamení o změně směru jízdy, objetí překážky v bezpečné vzdálenosti a zařazení se zpět k pravé části vozovky.

#### 6. odbočování vlevo – 15 minut

- Tuto situaci nacvičujeme na vybrané křižovatce. Důležité je při odbočování vlevo správné najetí si ke středu vozovky, dání znamení o změně směru jízdy a bezpečně odbočit vlevo. To znamená nechat projet protijedoucí vozidla. Vše nejdříve názorně předvede lektor a žáci si opět situaci několikrát vyzkouší.

#### 4. lekce

Praxe - 7. a 8. hodina

Cíl: Připravit žáka cyklistu do skutečného silničního provozu. Ověření znalostí žáků, které nabývali během celého projektu. Získání „Průkazu cyklisty“.

Plánovaný průběh lekce:

Žáci se rozdělí na dvě stejné skupiny. První skupina bude absolvovat závěrečné jízdy na dopravním hřišti podle pravidel silničního provozu. Druhá skupina v učebně bude plnit závěrečný znalostní test, který je také podkladem k získání „Průkazu cyklisty“.

1. jízda podle pravidel na dopravním hřišti – 40 minut

- Po úvodním seznámení s průběhem hodiny, se žáci rozjedou po dopravním hřišti, stejně jako by byli v reálném silničním provozu. Lektoři se chovají jako policisté. Po celou dobu žáky hodnotí, zastavují je při spáchání přestupku. Tento přestupek se žákem proberou. Je potřeba se k žákům chovat, jako by byli ve skutečném provozu. Je dobré jim připomínat při řešení chyb a přestupků, že v reálném provozu by tato chyba mohla mít fatální následky. Například nezastavení na „stopce“, nedání přednosti v jízdě, ohrožení chodců, jízda po nesprávné straně vozovky aj. Tyto chyby si lektor poznamená a promítnou se do závěrečného hodnocení žáka.

2. závěrečný test z pravidel silničního provozu – 40 minut

- Žáci budou absolvovat dva testy. Test závěrečný a srovnávací test pro potvrzení mé hypotézy o tom, že kvalitní výuka zvýší právní vědomí žáků. Testy se provádí v odborné učebně na dopravním hřišti. Žáci jsou posazeni do lavic, je vhodné, aby každý žák seděl samostatně. Srovnávací test je stejný jako při první návštěvě, skládá se z 10 otázek. Závěrečný test se skládá z 20 otázek, ve kterých prokazují svoji znalost v dopravních značkách, řešení dopravních situací a jiných základních pravidlech silničního provozu. Výsledek testu je nedílnou součástí závěrečného hodnocení žáka. Na základě testu a jízd podle pravidel silničního provozu je nebo není udělen „Průkazu cyklisty“.

3. vyhodnocení projektu a předání „Průkazu cyklisty“ – 10 minut

- Všichni žáci se shromáždí na učebně, kde na základě výsledků obdrží „Průkaz cyklisty“. (Příloha č. 8)

#### 4.3.6 Zhodnocení projektu

Do projektu jsem vstupovala s myšlenkou, že kvalitní výuka dopravní výchovy, v mém případě provedena „Projektem výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti“ má zásadní vliv na zvyšování právního vědomí žáků v oblasti dopravní výchovy. Při prvním úvodním testu se mi potvrdila hypotéza, že žáci mají malé znalosti v oblasti bezpečnosti silničního provozu. (Příloha č. 9) Při vstupním testu bylo dosaženo v průměru 5 bodů z 10 možných, což znamená 50% úspěšnost. Při kvalitním provedení projektu jsem si ověřila, že znalosti žáků v oblasti bezpečnosti silničního provozu každou návštěvou zvyšovali. Tuto domněnku mně potvrdil závěrečný srovnávací test. Výsledek žáků ve srovnávacím testu, který psali při poslední návštěvě, dosáhl v průměru 8 bodů z 10 možných. (Příloha č. 10) Což ve výsledku znamenalo 85% úspěšnost.

Žáci, kteří absolvovali celý projekt, potvrdili mou myšlenku, že kvalitní výuka je připravena dobře pro bezpečný vstup do silničního provozu. Myslím si, že tento projekt by přispěl k zlepšení znalostí žáků v oblasti dopravní výchovy i v jiných městech. Tento typ projektu bych doporučila pro stálá i školní dětská dopravní hřiště. Ideální je spolupráce strážníků a učitelů na dopravních hřištích, které provozují městské policie. Bohužel musíme přihlídnout k náročné jak finanční stránce v provozování dopravních hřišť, tak v zabezpečení výuky lidskými zdroji. Mým přáním je, aby se s projektem seznámilo co nejvíce učitelů a pronikl do co nejvíce škol.

## 5 Diskuse

V diskuzi se zmíním o dotazníkovém šetření. Na co bylo zaměřeno, kolik se ho zúčastnilo respondentů, jaké bylo jejich složení a zhodnotím svoje hypotézy.

V dotazníkovém šetření jsem chtěla zjistit, jak přistupují základní školy, potažmo jejich učitelé k výuce dopravní výchovy. Je-li výuka směřována na 1. stupeň základní školy nebo na stupeň druhý. Jakou váhu přikládají učitelé dopravní výchově a popřípadě proč si myslí, že je potřeba ji zařazovat do výuky. Do jakého předmětu si myslí, že dopravní výchova patří. Zdali ví, kam jejich škola dopravní výchovu zařadila. Zda je zařazována do tělesné výchovy, a kterým aktivitám se v tělesné výchově nejčastěji věnují. Dále jsem chtěla zjistit, zdali do tělesné výchovy zapojují nějaké hry s dopravní tematikou a zdali vůbec nějaké hry s dopravní tematikou znají. V další části dotazníkové šetření jsem se zaměřila na dopravní hřiště. Zajímalo mě, zda školy dopravní hřiště navštěvují a zapojují-li se aktivně do dopravní výchovy. V závěru dotazníkového šetření jsem zjišťovala, jestli učitelům stačí stávající rozsah dopravní výchovy ve škole, jakou časovou dotaci během celého školního roku dopravní výchově věnují. Jakou váhu přikládají mezipředmětovým vztahům.

V mém šetření jsem oslovila 57 respondentů z 26 základních škol v Ústí nad Labem. Jednalo se o učitele, kteří mají převážně svojí výuku na 1. stupni základních škol. Zklamáním byla pro mě nízká návratnost. Z 57 dotázaných mi odpovědělo pouze 22 respondentů. I přes to si myslím, že tento počet odpovědí mi stačil k tomu, abych si potvrdila mé domněnky ohledně dopravní výchovy na základních školách. Z první otázky vyplynulo, že se dotazníkového šetření zúčastnily pouze ženy. Toto dokládá, že naprostá většina učitelů na 1. stupni základní školy jsou ženy. Chtěla jsem vědět, jaké bylo věkové složení respondentů ohledně délky jejich praxe. Podle mého názoru, je jedno, jak dlouhá je délka praxe vyučujícího. Myslím si, že délka praxe nemá vliv na znalosti vyučujících v dopravní výchově. Systém vzdělávání budoucích učitelů nezahrnoval ani v současnosti nezahrnuje přípravu učitelů na výuku dopravní výchovy.

Ve 4. otázce jsem se respondentů ptala, jestli je podle nich důležité zařazovat do výuky dopravní výchovu. Odpovědi mě nepřekvapily, 100 % respondentů odpovědělo, že zařazování dopravní výchovy do výuky je důležité. Toto je obecně známo, nicméně realita ohledně samotného zařazování výuky dopravní výchovy je jiná. Každá škola se s problematikou výuky dopravní výchovy vypořádává jinak. Myslím si, že nedostatečně,



protože dopravní výchova není v současné době zařazena do učebních plánů jako samostatný vyučovací předmět. Tím se potvrdila má první hypotéza, že naprostá většina oslovených uzná důležitost zařazování dopravní výchovy do výuky.

V další otázce mě zajímalo, jestli vědí, do jakého předmětu má být dopravní výchova zařazena. Nabídla jsem jim tyto předměty: český jazyk, člověk a jeho svět – prvouka, tělesná výchova a jiná. V odpovědích se z 90 % vyskytovala prvouka, na dalším místě se umístila tělesná výchova a 4 respondenti využili odpovědi jiná. Mrzí mě, že nikdo nevybral český jazyk, jelikož si myslím, že by se dopravní výchova měla promítnout ve všech předmětech. Potvrdilo se, že nejvíce zařazují dopravní výchovu do předmětu člověk a jeho svět. Mě jako „tělocvikáře“ by potěšilo, kdyby více respondentů zařadilo dopravní výchovu do tělesné výchovy. Škoda, že nebylo využito možnosti zařadit dopravní výchovu do všech předmětů. Myslím si, že dopravní výchova patří průřezově do všech předmětů. Jako jiné předměty dva učitelé uvedli pracovní činnosti. Zaujalo mě, že jeden respondent by dopravní výchově věnoval projektový den.

Dále jsem chtěla zjistit, kam jejich školy zařadily v učebním plánu dopravní výchovu. Zarazilo mě, že se vyskytlo i několik odpovědí, kdy respondenti nevěděli, kam jejich škola dopravní výchovu zařadila. Většina respondentů si myslí, že dopravní výchova spadá do předmětu prvouky. Každá škola zcela individuálně zařazuje dopravní výchovu do svých učebních osnov. Některé školy do předmětu tělesné výchovy (2 respondenti), projektový den (1 respondent), výtvarná výchova a pracovní činnosti (1 respondent). Znova se mi potvrdila skutečnost, že v současné době není předmět dopravní výchovy v RVP jasně ukotven.

V sedmé otázce jsem se zaměřila na tělesnou výchovu, protože si myslím, že se dá dobře připravit v hodinách tělesné výchovy obratnost, orientace v prostoru a rovnováha. Tyto dovednosti jsou nezbytné k ovládnutí jízdního kola. Chtěla jsem zjistit, jakým činnostem se v hodinách tělesné výchovy nejvíce věnují. Tradičně největší procento získaly míčové a pohybové hry, ačkoliv si myslím, že gymnastické a atletické cvičení je minimálně stejně důležité a možná dokonce důležitější pro celkový pohybový rozvoj dítěte než hry.

Osmá otázka je spojena také s tělesnou výchovou. Zajímalo mě, jestli učitelé zařazují do tělesné výchovy nějaké hry s dopravní tematikou. Hypotézou bylo, že pouze 40 % respondentů zařazuje do tělesné výchovy nějaké hry s dopravní tematikou. Sedm

dotazovaných odpovědělo ano, že zařazují nějaké hry. Což bylo 31,8%. Patnáct dotazovaných odpovědělo ne, že nezařazují. Což je 68,2%. Tento výsledek potvrdil mou hypotézu.

K deváté otázce jsem měla také připravenou hypotézu. Ptala jsem se, zda respondenti znají nějakou hru s dopravní tematikou, kterou lze praktikovat v hodinách tělesné výchovy. Předpokládala jsem, že pouze 20% respondentů nějakou takovou hru zná. Podle odpovědí se moje hypotéza nepotvrdila, protože 13 respondentů z 22 nějaké hry zná. Což je 59%. Je škoda, že když už hry s dopravní tematikou znají, tak je nezařazují do svých hodin tělesné výchovy, což potvrzují odpovědi z předešlé otázky.

V otázce číslo 10 a 11 jsem se zaměřila na dopravní hřiště. Myslím si, že dopravní výchova bez výuky na dopravním hřišti nemá smysl. Otázka č. 10 byla jednoduchá. Navštěvujete s žáky dopravní hřiště? Odpověď „ano“ dalo 20 respondentů, dva respondenti odpověděli ne. Má hypotéza zněla: „Předpokládám, že 100% respondentů navštívilo se svojí třídou dopravní hřiště. Moje hypotéza byla podložena tím, že v Ústí nad Labem systém dopravní výchovy funguje. Myslím si, že má hypotéza byla potvrzena, protože dva respondenti, kteří odpověděli „ne“ jsou učiteli druhého stupně základní školy. Druhý stupeň základní školy v Ústí nad Labem dopravní hřiště nenavštěvují. V otázce č. 11 jsem se ptala, jestli se aktivně zapojují do výuky na dopravním hřišti. Hypotézou bylo, že 90% respondentů se při návštěvě dopravního hřiště výuky zapojí. Z odpovědí vyšlo najevo, že se zapojí pouze 31% respondentů, ostatní nechávají výuku na odbornících městské policie.

Předposlední otázkou jsem chtěla zjistit, zda učitelé probírají se žáky dopravní výchovu i v jiných předmětech a jakých. Byla to pro mě i poslední hypotéza, v které jsem předpokládala, že většina respondentů zařazuje dopravní výchovu do jiných předmětů. Z šetření vyplynulo, že skoro polovina respondentů (45,5%) se dopravní výchově v jiných předmětech nevěnuje. Což je pro mě nepříjemné zjištění. Hypotéza se mi tím tedy nepotvrdila, měla jsem jinou představu. Myslím si, že by se měla dopravní výchova promítnout do všech předmětů. Výsledek 54,5% je velmi znepokojivý, věřila jsem v 90% odpovědi „ano“.

Poslední otázka dotazníkového šetření měla zjistit časovou dotaci, kterou věnují učitelé během školního roku dopravní výchově. Doufala jsem, že se učitelé nebudou spoléhat pouze na výuku na dopravním hřišti, ale že se ji budou věnovat i v jiných hodinách během celého školního roku. Z odpovědí vyšlo, že 77,3% se dopravní výuce

věnuje i mimo návštěvu dopravního hřiště. Dvě až tři hodiny během školního roku dopravní výchově věnuje 31,8% dotázaných. Čtyři a více hodin 45,5%, což je 10 respondentů. Toto zjištění je pro mě potěšující. Zarážející je, že jsou vyučující, kteří se spoléhají pouze na výuku na dopravním hřišti. Myslím si, že pouhá návštěva na dopravním hřišti je nedostačující.

## 6 Závěr

Ve své diplomové práci jsem se pokusila objasnit pojmy, které je potřeba znát pro pochopení problematiky výuky dopravní výchovy. Ve své práci jsem dále představila formy výuky, neopomněla jsem představit organizace, které se zabývají bezpečností silničního provozu. Zaměřila jsem na obsah výuky dopravní výchovy, tak jak je uchopen v Rámcovém vzdělávacím programu. Dále se zmiňuji o dopravních hřištích a v neposlední řadě o tělesné výchově, tělesné zdatnosti a jejím vlivu na žáky jako účastníků silničního provozu. K tomu jsem použila odbornou literaturu, která se tímto zabývá.

Cílem diplomové práce bylo zjistit, jak se školy věnují dopravní výchově, jestli zapojují prvky dopravní výchovy do hodin tělesné výchovy. Jak jsou žáci připraveni vstoupit do rolí cyklistů, chodců zkrátka aktivních účastníků silničního provozu. A v neposlední řadě dokázat to, že kvalitní výuka dopravní výchovy má vliv na zvyšování právního vědomí dítěte. Chtěla jsem ukázat, že i tělesná výchova má vliv na bezpečnost dětí v silničním provozu. Nemůže nám jít pouze o teoretické znalosti, ale děti musí být psychicky i fyzicky připraveni ke vstupu do provozu. Musí si věřit, musí umět odhadnout a rozvrhnout si své síly. A k tomu nám dokáže pomoci právě tělesná výchova, kde se žáci učí poznávat své tělo, koordinovat své pohyby a získávají fyzickou kondici.

Pomocí dotazníkového šetření se mi podařilo zjistit, že ne zcela vhodně a v dobrém rozsahu je výuka dopravní výchovy na školách prováděna. Velkým problémem je to, že se nevěnují dopravní výchově ve větším rozsahu, nepropojují ji s ostatními předměty. Někteří učitelé se spokojí pouze s návštěvou dopravního hřiště a myslí si, že mají splněno. Ne všichni učitelé zatím přikládají dostatečnou váhu praktikování dopravní výchovy v rámci školní výuky. Důležitost dopravní výchovy uznávají, ale tápají v tom, kam dopravní výchovu zařadit, v jakém rozsahu by se měla vyučovat. Nepochopitelným zjištěním pro mě je, že se našli vyučující, kteří ačkoliv znají nějaké hry s dopravní tematikou, tak je nezařazují do svých hodin. Potěšilo mě, že skoro všichni dotázaní využívají možnosti navštívit se svoji třídou dopravní hřiště. Protože jsem se přesvědčila, že se zde dopravní výchova vyučuje komplexně a žáci si opravdu nějaké zkušenosti a poznatky do života v silničním provozu odnesou. Mrzí mě, že se tak málo učitelů aktivně zapojuje do celkového dění na dopravním hřišti a pasivně vše přenechají strážníkům městské policie. Vyzdvihnout bych chtěla těch sedm dotázaných, kteří se zapojují do výuky. Líbí se mi, že

nejsou k této problematice lhostejní, snaží se sami v této oblasti vzdělávat, přiučit se od odborníků něčemu novému. Jen škoda, že jich takových není víc.

Pomocí srovnávacího testu jsem zjistila a potvrdila si, že žáci na začátku projektu nejsou dostatečně připraveni a seznámeni s dopravní výchovou. Překvapivým zjištěním pro mě bylo, že žáci po absolvování projektu „Projekt výuky dopravní výchovy pro žáky 4. tříd základních škol v Ústí nad Labem na dopravním hřišti“ projevili zvýšení znalostí a zkušeností v dopravní výchově. Myslím si, že je dobře připravil ke vstupu do skutečného silničního provozu. Na začátku projektu dosahovali jejich znalostí ze základů dopravní výchovy 50 %. Po absolvování projektu se jejich úspěšnost zvýšila na 85 %. Při konzultaci s velitelem služby prevence kriminality a dopravní výchovy byl projekt kladně hodnocen. Ale byla jsem upozorněna na časovou náročnost. Všechny aktivity mého projektu je náročné vtěsnat do časového fondu jednotlivých lekcí. Tuto skutečnost velmi ovlivňuje složení třídy a výuku může ovlivnit například i počasí.

Jako učitelka na 1. stupni základní školy vnímám potřebu navýšit právní vědomí dětí z oblasti dopravní výchovy. Toho se dá dosáhnout jedině tím, že budou školy přikládat větší váhu praktikování dopravní výchovy v rámci školní výuky. Je potřeba integrovat dopravní výchovu do všech předmětů, především do tělesné výchovy. Ideálem by bylo navýšení počtu hodin tělesné výchovy. Při současné dotaci dvou hodiny týdně je těžké do těchto hodin vtěsnat veškerý obsah učiva tělesné výchovy natož prvky dopravní výchovy. Nejde o to, dostat do tělesné výchovy samotnou jízdu na kole, ale stačilo by zařadit průpravné cvičení a hry, které pro zvládnutí jízdy na kole mají připravit.

V tělesné výchově se dají nejlépe rozvíjet fyzické koordinační předpoklady pro dobré zvládnutí pohybu chodců i cyklistů v silničním provozu, což je základem pro jejich bezpečí.

## 7 Seznam použité literatury

1. BROM, Zdeněk. *Dopravní výchova. Učebnice pro 1. – 5. ročník základní školy*. Plzeň: Fraus, 2015, 78 s. ISBN 978-80-7489-036-9
2. GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2010. 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0
3. JEŘÁBEK, J., TUPÝ J. *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2005. 218 s. ISBN – 978-80-087-0000-21
4. LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9
5. LÍMOVÁ, Lucie. *Teorie dopravní výchovy*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2006, 82 s. ISBN 80-246-1157-0
6. PERIČ, T. *Sportovní příprava dětí*. Praha: Grada, 2008. 192 s. ISBN – 978-80-247-2643-4
7. PRŮCHA, J., WALTEROVÁ E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2009. ISBN: 978-80-7367-647-6
8. STOJAN, Mojmír. *Dopravní výchova: pro učitele 1. stupně ZŠ*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2007, 224 s. ISBN 978-802-1042-513
9. VILÍMOVÁ, V. *Didaktika tělesné výchovy*. Brno: Paido, 2002. 104 s. ISBN – 80-7315-033-6
10. VOTRUBA, Josef. *Výcvik na dětských dopravních hřištích*. Praha: Fortuna, 1997, 48s. ISBN 80-7168-435-X
11. VOTRUBA, Josef. *POLICIE a dopravní výchova dětí*. Praha: Fortuna, 1994, 40s. ISBN 80-7168-232-2
12. VOTRUBA, Josef. *Učivo dopravní výchovy*. Praha: Fortuna, 1996, 24s. ISBN 80-7168-392-2
13. VOTRUBA, Josef. *Cyklista potřebuje pomoc*. Praha: Fortuna, 1996, 24s. ISBN 80-7168-295-0
14. VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova v rodině*. Praha: Fortuna, 2001, 32s. ISBN 80-7168-790-1
15. VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova pro 4. a 5. ročník základní školy II. díl cyklista*. Praha: Fortuna, 2003, 64s. ISBN 80-7168-247-0

16. VOTRUBA, Josef. *Dopravní výchova pro 2. a 3. ročník základní školy I. díl chodec*. Praha: Fortuna, 2003, 64s. ISBN 80-7168-246-2
17. VOTRUBA, Josef. *Dětská dopravní hřiště. Výstavba, provoz a metodika výcviku*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1979, 120s. ISBN 14-696-79
18. VOLNÝ, Josef. *Didaktika dopravní výchovy na 1. stupni základní školy*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1983, 128s. ISBN 14-303-83

#### **Internetové zdroje:**

19. *Národní ústav pro vzdělání* [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/cinnosti/kurikulum-vseobecne-a-odborne-vzdelavani-a-evaluace/ramcove-vzdelavaci-programy>
20. *Národní ústav pro vzdělání* [online]. [cit. 2016-06-12]. Dostupné z: [http://www.nuv.cz/uploads/RVP\\_ZV\\_2016.pdf](http://www.nuv.cz/uploads/RVP_ZV_2016.pdf)
21. *Metodický portál RVP* [online]. [cit. 2016-06-13]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/16447/podklady-k-vyuce-temat-dopravni-vychovy-v-zakladnich-skolach.html/>
22. *ALARM* [online]. [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.dopravnialarm.cz/>
23. *Škoda hrou* [online]. [cit. 2016-06-14]. Dostupné z: <http://www.skodahrou.cz/>
24. *Záchranný kruh* [online]. [cit. 2016-06-16]. Dostupné z: <http://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/pro-deti/dopravni-vychova.html>

## 8 Seznam grafů

Graf č. 1 – otázka č. 1 .....	39
Graf č. 2 – otázka č. 2 .....	40
Graf č. 3 – otázka č. 3 .....	40
Graf č. 4 – otázka č. 4 .....	41
Graf č. 5 – otázka č. 5 .....	43
Graf č. 6 – otázka č. 6 .....	44
Graf č. 7 – otázka č. 7 .....	44
Graf č. 8 – otázka č. 8 .....	45
Graf č. 9 – otázka č. 9 .....	45
Graf č. 10 – otázka č. 10 .....	46
Graf č. 11 – otázka č. 11 .....	47
Graf č. 12 – otázka č. 12 .....	47
Graf č. 13 – otázka č. 13 .....	48



## **9 Přílohy**

Příloha č. 1 – výukový materiál

Příloha č. 2 – výchovně propagační materiál

Příloha č. 3 – audiovizuální materiály

Příloha č. 4 - dotazník pro učitele

Příloha č. 5 - srovnávací test

Příloha č. 6 – Besip křižovatky

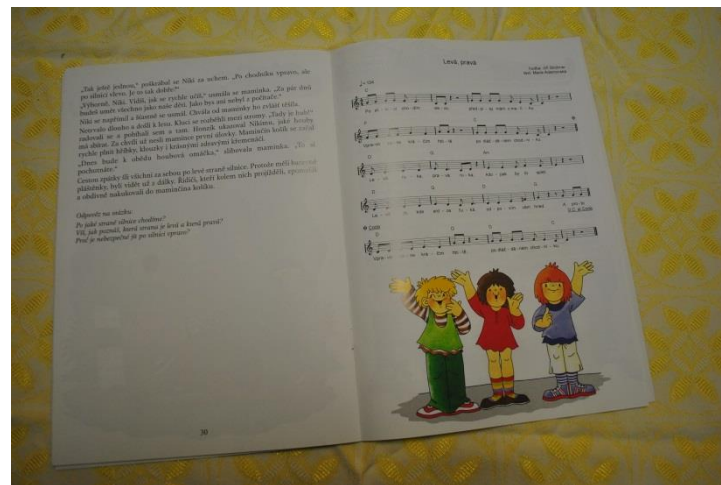
Příloha č. 7 – fotografie jízdy zručnosti

Příloha č. 8 – průkaz cyklisty

Příloha č. 9 - práce dětí, srovnávací vstupní test

Příloha č. 10 – práce dětí, srovnávací výstupní test

Příloha č. 1 – výukový materiál





Příloha č. 2 – výchovně propagační materiál



Příloha č. 3 – audiovizuální materiál



Příloha č. 4

### Dopravní výchova v rámci hodin tělesné výchovy

Dobrý den,

jsem studentkou Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy a obracím se na Vás s žádostí o vyplnění dotazníku k mé diplomové práci na téma Dopravní výchova v rámci hodin tělesné výchovy. Prostřednictvím tohoto dotazníku bych ráda získala pro mě cenné podklady, které budou sloužit pouze pro potřeby diplomové práce a nebudou nikde šířeny.

Předem děkuji za Váš čas a ochotu dotazník vyplnit.

S pozdravem Michaela Koutná

**Jste:**

- muž
- žena


**Délka Vaší praxe:**

- 0-2 roky
- 3-5 let
- 6-10 let
- 11 let a více

**Většinu vaší výuky máte na:**

1. stupni ZŠ
2. stupni ZŠ

**Je podle Vás důležité zařazovat do výuky dopravní výchovu? Proč?**


 Napište odstavec

**Do jakého předmětu podle Vás dopravní výchova spadá?**

- český jazyk
- člověk a jeho svět - prvouka
- tělesná výchova
- Jiná
- Napište vlastní odpověď



## Kde má škola, na které učíte v učebním plánu dopravní výchovu zařazenou?

 Napište větu


## Nejčastěji se v hodinách TV věnujete:

- 1. atletika
- 2. míčové hry
- 3. pohybové hry
- 4. gymnastika

## Zařazujete do tělesné výchovy nějaké hry s dopravní tematikou?

- ano
- ne

## Jaké znáte hry dopravní výchovy, které lze praktikovat v hodinách tělesné výchovy?

 Napište odstavec

## Navštěvujete s žáky dopravní hřiště?

- ano
- ne

## Zapojujete se aktivně do výuky na dopravním hřišti?

- ne, výuku nechávám na odbornících městské policie
- ano

## Probíráte s žáky dopravní výchovu i v jiných předmětech? Jakých?

- ne
  - ano
- Napište vlastní odpověď

## Jakou časovou dotaci věnujete během školního roku dopravní výchově?

- pouze návštěva dopravního hřiště
- 2-3 hodiny
- 4 a více

## TESTOVÉ OTÁZKY K DOPRAVNÍ VÝCHOVĚ

1. Od kolika let smíš samostatně jezdit na kole po silnici?
2. Po které straně vozovky musíš jezdit?
3. Smíš vést jízdní kolo po chodníku?
4. Vyjmenuj všechny povinné součásti jízdního kola?
5. Kde a kdy nesmíš předjíždět?
6. Co znamená tato dopravní značka?



7. Popiš všech šest jízdních úkonů, které musíš udělat postupně při odbočování vlevo.
8. Podle kterého pravidla se řídí přednost na křižovatkách silnic nerozlišených dopravními značkami? (křižovatka, kde nejsou dopravní značky)
9. Jak se zachováš, přijíždíš-li ke křižovatce po vedlejší silnici, kde je tato dopravní značka?



10. Opiš telefonní čísla tísňového volání a napiš, co znamenají:

**150, 155, 156, 158**

# Příloha č. 6 – Besip křižovatky





Příloha č. 7 – fotografie jízdy zručnosti



Příloha č. 8 – průkaz cyklisty







Příloha č. 10 – práce žáků, srovnávací výstupní test

